Oide

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professiona Learning of School Leaders and Teachers

Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí do Scoileanna 2025

EFG d'Fhoireann na Scoile

Éascaitheoirí:

CC BY NC

Oide

Ionchais agus Forléargas

Ionchais

Rúndacht

Caithfidh gach pearsanra scoile aird chuí a thabhairt ar an ngá atá le rúndacht i gcónaí.

Níor chóir an t-eolas ar fad a roinnt ach amháin ar bhonn "riachtanas eolais" ar mhaithe leis an leanbh.

Is é an tástáil ná an bhfuil baint nó ról dlisteanach ag an duine le déileáil leis an tsaincheist.

Ní sárú rúndachta é faisnéis a thabhairt dóibh siúd ar gá dóibh an fhaisnéis sin a bheith acu, ar mhaithe le leanbh a chosaint.

Is cion é faisnéis a nochtadh do thríú páirtí a roinn Tusla mura bhfuil údarú i scríbhinn tugtha ag Tusla don duine sin chun é sin a dhéanamh.

Alt 1.1.1, 1.1.13, 4.2.11

Eolas Tábhachtach

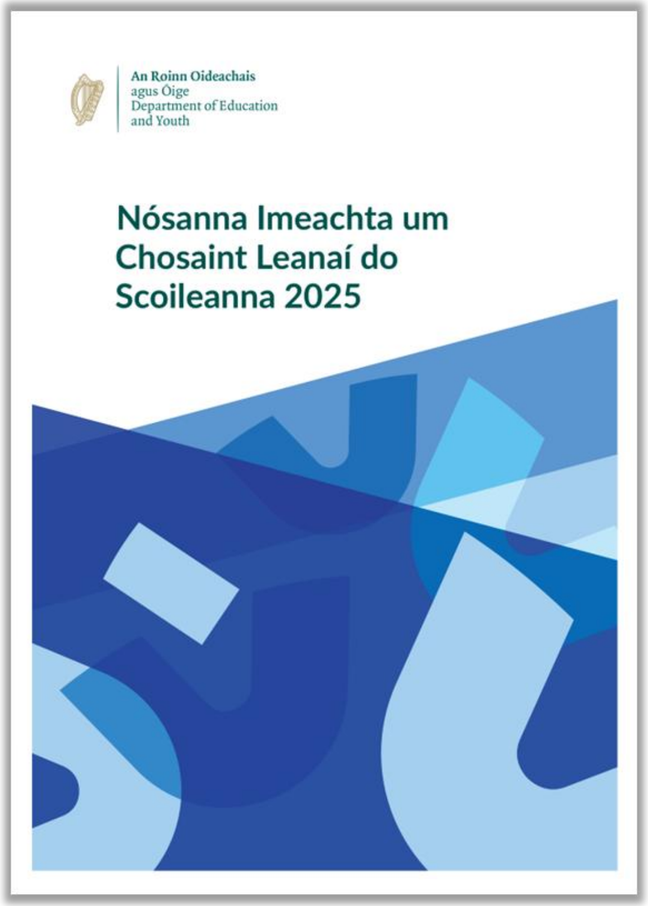

Ba chóir go mbeadh na **Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí do Scoileanna 2025** agus **an Ciorclán 0041/2025** a ghabhann leis mar phríomhfhoinse faisnéise do phearsanra na scoile ar chúrsaí a bhaineann le cosaint leanaí.

Níl sé i gceist go nglacfadh ábhar an Eispéiris Foghlama Ghairmiúil seo ionad an ghá atá le rannpháirtíocht iomlán a ghlacadh i Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí do Scoileanna 2025.

Forléargas EFG

Seisiún 1	Forléargas, Téarmaíocht, Cinéalacha Mí- Úsáid Leanaí
Briseadh	
Seisiún 2	Róil agus Freagrachtaí, Taifead agus Tuairisciú
Lón	
Seisiún 3	Maoirseacht, Cumhdach Leanaí, Oiliúint agus Tacaíochtaí

Tacaíochtaí

Seirbhís Cúnaimh d'Fhostaithe

Folláine le Chéile
Wellbeing Together

SMS:
Text 'Hi' to 087 145 2056
WhatsApp:
Text 'Hi' to 087 369 0010
Freephone IRE:
1800 411 057

www.gov.ie

Oide

Tacaíochtaí

www.gov.ie

An Garda Síochána

One in Four

Ionad Géarchéime um Eigniú

Connect Counselling

Toward Healing

Samaritans

National Counselling Service

MyMind.org

Torthaí Sheisiún a hAon

Oide

Faoi dheireadh an tseisiúin seo, beidh na rannpháirtithe tar éis:

- scrúdú a dhéanamh ar an réasúnaíocht maidir le cosaint leanaí i scoileanna
- iniúchadh a dhéanamh ar phríomhghnéithe agus ar struchtúr na Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí do Scoileanna 2025
- an phríomhthéarmaíocht sna Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí do Scoileanna 2025 a bhreithniú
- iniúchadh a dhéanamh ar chineálacha mí-úsáide leanaí

.

Oide

Réasúnaíocht maidir le Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí

Réasúnaíocht maidir le Cosaint Leanaí

Cén fáth a bhfuil Cosaint Leanaí tábhachtach?

An Saol mar atá do Roinnt Scoláirí

Oide

1 nóiméad

ispcc.ie

An Saol mar atá do Roinnt Scoláirí

Níl aon teorainneacha ag mí-úsáid leanaí.

Tá páistí ar baineadh mí-úsáid astu agus a bhfuil faillí á dhéanamh orthu i mbeagnach gach scoil sa tír.

Bí Sábháilte; lch. 1

Tuarascáil Bhliantúil 2024

Oide

96, 666 atreoruithe

5,823 leanbh – faoi chúram

2,935 duine óg ag fáil seirbhisí iarchúraim ag deireadh na bliana

48,443 leanbh a atreoraíodh chuig seirbhísí tacaíochta teaghlaigh

TUSLA
Ireland's Child & Family Agency

Cumhacht Phearsanra na Scoile

Tá sé de dhualgas ar gach duine sa tsochaí leanaí agus daoine óga a choinneáil sábháilte ó dhochar.

Braitheann cosaint éifeachtach leanaí ar scileanna, eolas agus luachanna na pearsanra a bhíonn ag obair le leanaí agus le teaghlaigh.

Tá pearsanra na scoile in áit mhaith chun breathnóireacht a dhéanamh ar scoláirí agus monatóireacht a dhéanamh ar chomharthaí mí-úsáide agus faillí.
Is iad na príomhchúramóirí do scoláirí lasmuigh de chomhthéacs an teaghlaigh iad agus bíonn teagmháil rialta acu le scoláirí i suíomh na scoile.

Alt 9.5.3, Caibidil 5 & 11

Oide

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí do Scoileanna 2025

Oide

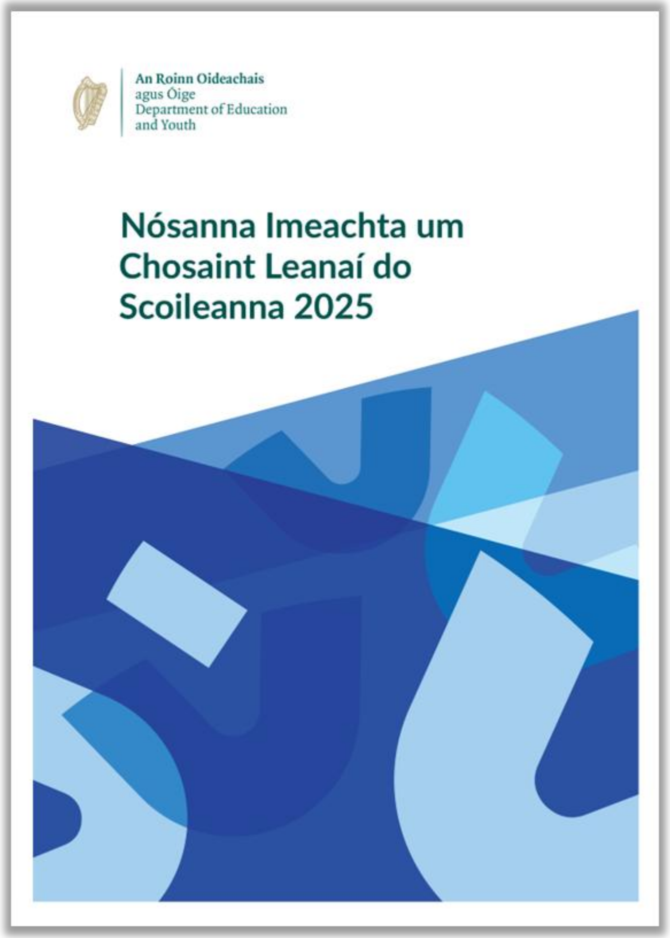

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Cosaint Leanaí i Scoileanna

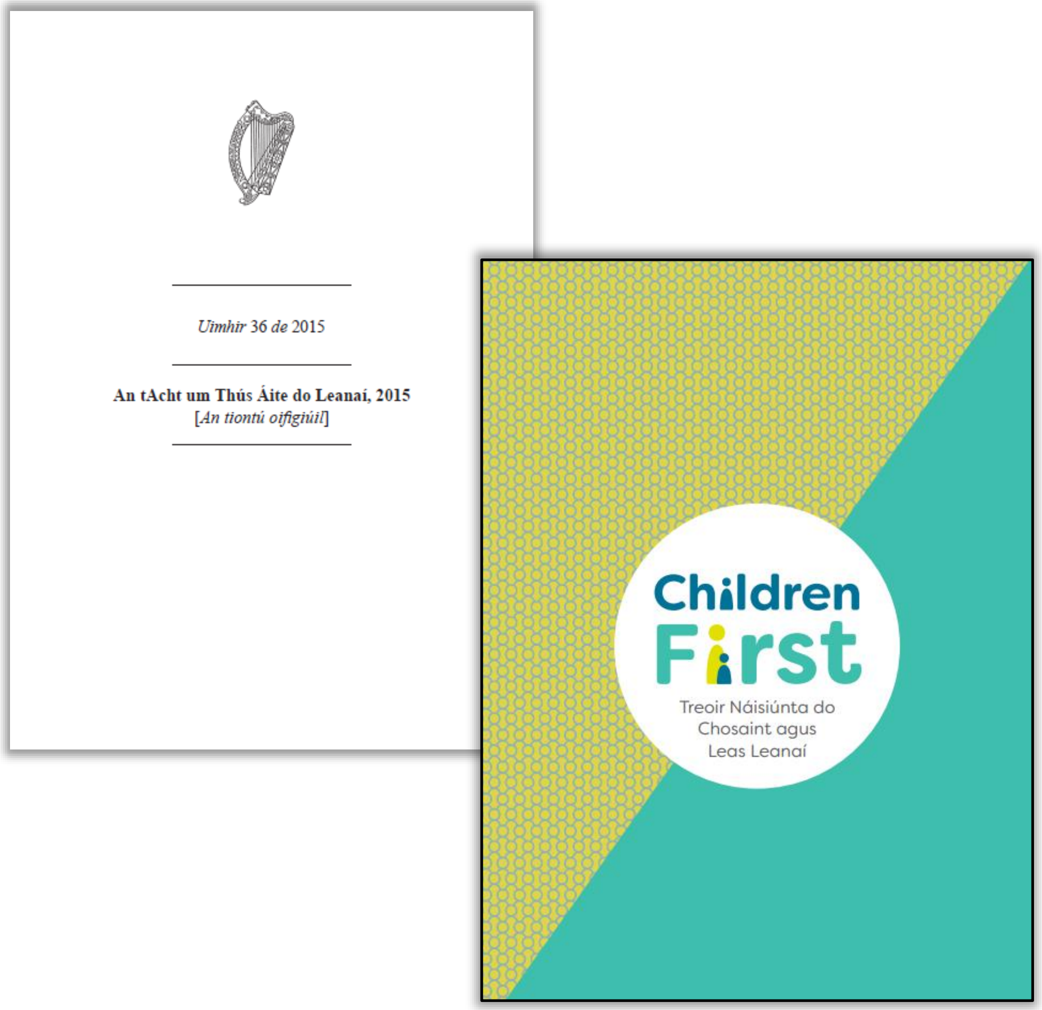

Ciorclán 41/2025

Oide

Nósanna Imeachta 2025 le glacadh tráth nach déanaí ná an 31 Nollaig 2026.

Is féidir le scoileanna glacadh leis na nósanna imeachta nuashonraithe ag pointe ar bith roimh an dáta seo.

Ní mór don bhord a chinntiú go bhfuil na teimpléid is déanaí don Ráiteas um Chumhdach Leanaí agus Measúnú Riosca á n-úsáid.

Tugtar breac-chuntas in Aguisín 1 ar achoimre na gcaibidlí agus ar na príomhathruithe.

An Roinn Oideachais agus Óige
Department of Education and Youth

Uimhir an Chiorcláin 41/2025

Chuig: Údaráis Bainistíochta Scoileanna Aitheanta Bunleibhéil, Dara Leibhéil, Pobail, agus Cuimsitheacha agus Príomhfheidhmeannaigh na mBord Oideachais agus Oiliúna

Foilseachán *Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí do Scoileanna 2025*

1. Cuspóir an chiorcláin seo

Is é príomhaidhm an chiorcláin seo chun cur in iúl do na húdaráis bhainistíochta scoile gur nuashonraíodh agus gur athfhoilsíodh na comhairliúcháin seo a leanas idir an Roinn Oideachais agus na comhpháirtithe oideachais, tabharfar "nósanna imeachta nuashonraithe" ar na *Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí do Scoileanna*, as seo amach.

2. Eolas ginearálta agus an dáta ar a gcuirfear i bhfeidhm é

2.1 Tiocfaidh na nósanna imeachta nuashonraithe isteach in ionad na nósanna imeachta a foilsíodh in 2017 agus a athbhreithníodh in 2023 agus cuirfear an ciorclán seo in ionad chiorclán 0036/2023.

2.2 Baineann na nósanna imeachta seo le gach bunscoil agus le gach iar-bhunscoil agus le gach ionad oideachais (mar a mhínítear san Acht Oideachais, 1998), lena n-áirítear áiseanna cónaithe a bhaineann le scoileanna aitheanta, ar a bhfreastalaíonn páistí agus daoine óga faoi 18 mbliana d'aois.

2.3 Ba cheart aird an phearsanra scoile uile agus aird na mball bainistíochta uile a tharraingt ar na nósanna imeachta nuashonraithe. Cuirfidh an bord bainistíochta na nósanna imeachta i bhfeidhm tráth nach déanaí ná a gcruinniú deiridh roimh an 31 Nollaig 2026. Is féidir le scoileanna na nósanna imeachta a chur i bhfeidhm am ar bith roimh an dáta seo. Nuair a chuirfear i bhfeidhm iad, ní mór don bhord a chinntiú go bhfuil úsáid á baint as na teimpléid is déanaí a chuireann an Roinn ar fáil don Ráiteas um Chumhdach Leanaí agus Teimpléad Measúnaithe Riosca. Tá acmhainní ar fáil ar: Nósanna imeachta maidir le cosaint leanaí do scoileanna

2.4 Cuirfidh an Roinn oiliúint ar fáil do Dhaoine Idirchaidrimh Ainmnithe (DIAnna) agus do Leas-Daoine Idirchaidrimh Ainmnithe (LDIAnna). Tá sé

Seoladh Line 1, Seoladh Line 2, Contae, Postchód
Address Line 1, Address Line 2, County, PostCode
T +353 1 234 5678 | name@department.gov.ie
www.department.gov.ie

Ciorclán 41/2025

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Teideal na gCaibidil

Oide

Gluais Téarmaí

Caibidil 1: Réamhrá

Caibidil 2: Mí-Úsáid Leanaí a Shainmhíniú agus a Aithint

Caibidil 3: Líomhaintí Mí-Úsáide Siarghabhálacha

Caibidil 4: Róil agus Freagrachtaí

Caibidil 5: Ábhair Imní a Thuairisciú

Caibidil 6: Conas Tuairisc a Dhéanamh do Tusla

Caibidil 7: Líomhaintí nó Amhras faoi Mhí-Úsáid Leanaí maidir le Fostaithe Scoile

Caibidil 8: Coimeád Taifid

Caibidil 9: Ceanglais um Chumhdach Leanaí

Caibidil 10: Nósanna Imeachta Earcaíochta agus Ceanglais maidir le Grinnfhiosrúchán an Gharda Síochána

Caibidil 11: Oiliúint agus Tacaíochtaí

Caibidil 12: Maoirseacht

Aguisíní

Pearsanra Scoile

Oide

Duine Idirchaidrimh Ainmnithe (DIA)

Leas-Duine Idirchaidrimh Ainmnithe (LDIA)

Duine Sainordaithe

Duine Neamh Shainordaithe

Gluais Téarmaí lch. 4 - 6

Ról an DIA agus an LDIA

Duine Idirchaidrimh Ainmnithe

An duine atá ainmnithe ag an mbord bainistíochta chun gníomhú mar phointe teagmhála do Tusla (an Ghníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach) An Garda Síochána, agus daoine eile i gcúrsaí a bhaineann le hábhair imní nó líomhaintí maidir le cosaint leanaí.

Leas-Duine Idirchaidrimh Ainmnithe

An duine a cheapann an bord bainistíochta chun gníomhú mar Leas-Duine Idirchaidrimh Ainmnithe (LDIA) don Duine Idirchaidrimh Ainmnithe (DIA). Glacann an LDIA freagrachtaí an DIA nuair nach bhfuil an DIA ar fáil.

Daoine Sainordaithe agus Daoine Neamh-Shainordaithe?

I scoil, áirítear ar liosta samplach, neamh-uileghabhálach de dhaoine sainordaithe agus neamh-shainordaithe:

Daoine Sainordaithe	Daoine Neamh-Shainordaithe
Múinteoir	Cúntóir Riachtanas Speisialta
Altra Sláinte Phoiblí	Feighlí
Dochtúir	Rúnaí
Fiaclóir	Coimhdire Bus
Oibrí sóisialta	Pearsanra na mbéilí scoile
Garda	Glantóirí
Teiripeoir ceirde	Baill Chumann Tuismitheoirí
Teiripeoir urlabhra agus teanga	Tuismitheoir/Cúramóir
Duine den chléír	
Cúramóir altrama	
Síceolaí	

Aguisín 1

Príomhthéarmaíocht sna Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí 2025

Cosaint Leanaí

Cumhdach Leanaí*

Cúiseanna (nó Forais) réasúnacha imní

Cineálacha Mí-Úsáide Leanaí

Alt 1.2, 2.1, 2.2, 2.3

Oide

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Oide

Cosaint Leanaí agus Cumhdach Leanaí

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Sainmhíniú ar Chosaint Leanaí

Is é is cosaint leanaí ann an ghníomhaíocht a bhaineann le cosaint a thabhairt do leanaí atá ag fulaingt nó a d'fhéadfadh a bheith ag fulaingt nó atá i mbaol díobhála mar thoradh ar mhí-úsáid, lena n-áirítear faillí, mí-úsáid mhothúchánach, mí-úsáid fhisiciúil agus mí-úsáid ghnéasach.

Alt 1.2

Sainmhíniú ar Chumhdach Leanaí

Tá cosaint*/cumhdach leanaí níos leithne ná aire a thabhairt don leanbh agus baineann sé le cleachtas sábháilte agus le freagairtí cuí ó oibrithe agus ó oibrithe deonacha a chinntiú ar ábhair imní faoi shábháilteacht nó leas leanaí, lena n-áirítear ábhair imní ar líne, má thagann siad chun cinn.

Baineann cosaint*/cumhdach leanaí leis an leanbh a chosaint ó dhochar, a leas a chur chun cinn agus trí sin, timpeallacht a chruthú a chuireann ar chumas leanaí agus daoine óga fás, forbairt agus a lánacmhainneacht a bhaint amach.

Alt 1.2

Ár gCleachtas Reatha

Gníomhaíocht

Cén cuma atá ar dhea-chleachtas inár scoil?

Pléigh cén chuma atá ar chumhdach leanaí agus ar chosaint leanaí i do scoil.

Cad atá á dhéanamh go maith agaibh?

Oide

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Oide

Ábhair Imní maidir le Cosaint agus Leas Leanaí

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Oide

Príomhfhreagracht Phearsanra uile na Scoile

Ba cheart go mbeadh gach uile dhuine **ar an airdeall** go bhféadfadh na leanaí lena mbíonn siad i dteagmháil bheith á mí-úsáid nó bheith i mbaol bheith mí-úsáidte.

In aon chás ina bhfaigheann ball de phearsanra na scoile líomhain nó ina mbíonn amhras orthu gur baineadh mí-úsáid as leanbh nó go ndearnadh faillí orthu, go bhfuil mí-úsáid á baint astu nó faillí á déanamh orthu, nó go bhfuil siad i mbaol mí-úsáide nó faillí, déanfaidh siad, gan mhoill, an t-ábhar a thuairisciú don duine idirchaidrimh ainmnithe (DIA).

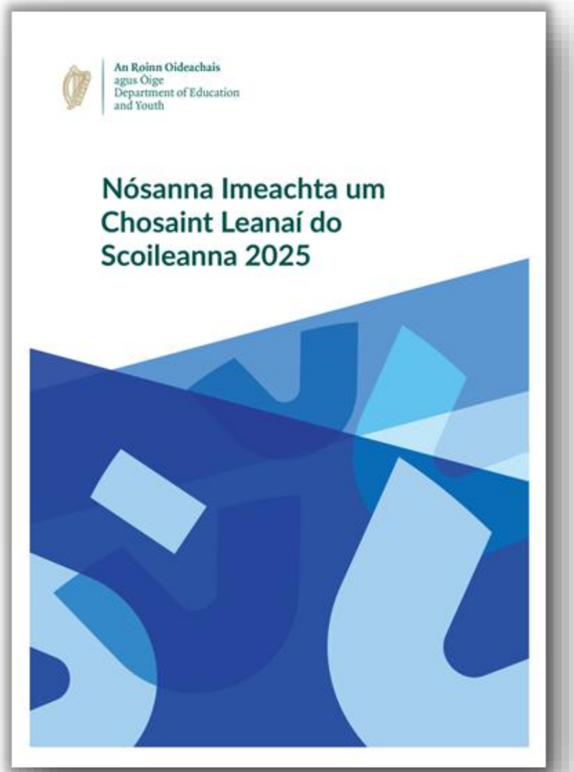

Treoir Tús Áite do Leanaí, Caibidil 1

Cad iad na Cúiseanna Réasúnta Imní?

Fianaise (mar shampla, gortú nó iompar) atá comhsheasmhach le mí-úsáid agus nach dócha go ndearnadh é ar aon bhealach eile.

Aon imní faoi mhí-úsáid ghnéasach fhéideartha.

Comharthaí comhsheasmhacha go bhfuil leanbh ag fulaingt ó fhaillí mhothúchánach nó fhisiceach.

Páiste ag rá nó ag tabhairt le fios ar bhealaí eile gur baineadh mí-úsáid as.

Admháil nó léiriú ag duine fásta nó leanbh ar mhí-úsáid líomhnaithe a rinne siad.

Cuntas ó dhuine a chonaic an leanbh á mhí-úsáid.

Alt 2.1

Cúiseanna Réasúnacha Imní

Ba chóir Tusla **a chur ar an eolas i gcónaí sa chás go bhfuil cúis réasúnacha imní ag duine** go bhféadfaí, go raibh nó go bhfuil mí-úsáid a dhéanamh ar leanbh nó faillí a dhéanamh ann nó go bhfuil siad ina mbaol sin.

→

Ní gá go mbeadh cruthúnas ag duine gur tharla mí-úsáid chun ábhar imní a thuairisciú do Tusla.

↓

Ní gá ach go bhfuil forais réasúnacha imní ag an duine.

←

Is é ról Tusla measúnú a dhéanamh ar aon ábhair imní a thuairiscítear dó.

Alt 2.1

Oide

Cineálacha Mí-úsáide Leanaí

Na Ceithre Phríomhchineál Mí-úsáide

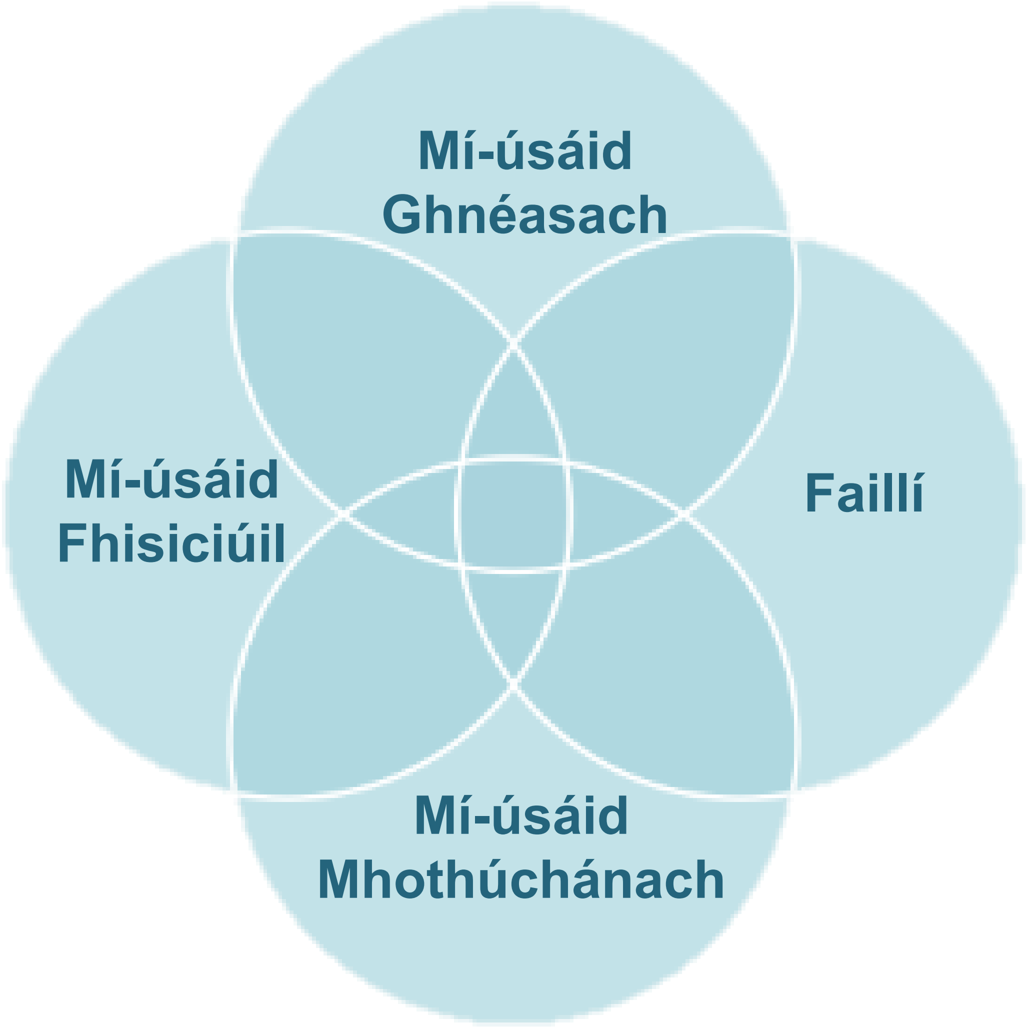

Alt 2.2

Faillí

Oide

Tarlaíonn faillí nuair nach bhfaigheann leanbh cúram nó maoirseacht imleor, sa mhéid go ndéantar díobháil don leanbh go fisiciúil nó go forásach.

Sainmhínítear faillí go ginearálta i dtéarmaí easnamh cúraim, nuair a chuirtear isteach ar shláinte, ar fhorbairt nó ar leas linbh de bharr bia, éadaí, teas, sláinteachas, cúram leighis, spreagadh intleachtúil, maoirseacht agus sábháilteacht a bheith á mbaint as. D'fhéadfadh de dheasca faillí mhothúchánach go mbeadh deacrachtaí ceangail/ceana ag an leanbh. Bíonn tionchar ag réimse fachtóirí ar mhéid an damáiste do shláinte, forbairt nó leas an linbh. I measc na bhfachtóirí sin tá an méid tionchar dearfach ar shaol an linbh, más ann dó, chomh maith le haois an linbh agus minicíocht agus leanúnachas na faillí.

Tá baint ag faillí le bochtaineacht, ach ní gá gurb í is cúis léi, ná ní gá go mbeadh an bhochtaineacht ina fachtóir. Tá baint láidir aici le mí-úsáid substaintí tuismitheora, foréigean teaghlaigh agus meabhairghalar agus míchumas tuismitheoirí.

Alt 2.2.1

Mí-úsáid Mhothúchánach

Is éard is mí-úsáid mhothúchánach ann ná droch-chóireáil chórasach mhothúchánach nó shíceolaíoch ar leanbh mar chuid den chaidreamh iomlán idir cúramóir agus leanbh.

Tarlaíonn mí-úsáid nuair nach sásaítear an gá bunúsach a bhíonn ag leanbh le haird, gean, dearbhú, leanúnachas agus slándáil, mar gheall ar éagumas nó neamhshuim óna dtuismitheoir nó óna gcúramóir.

Alt 2.2.2

Mí-úsáid Fhisiciúil

Is éard is mí-úsáid fhisiciúil ann nuair a ghortaíonn duine leanbh go fisiciúil d'aon ghnó nó a chuireann sé/sí iad i mbaol é/í a gortú go fisiciúil.

D'fhéadfadh mí-úsáid fhisiciúil tarlú mar eachtra amháin nó mar phatrún teagmhas. Tá imní réasúnach ann nuair a dhéantar, nó go bhféadfaí, nó go ndearnadh dochar do shláinte agus/nó d'fhorbairt an linbh mar thoradh ar amhras faoi mhí-úsáid fhisiciúil.

Alt 2.2.3

Mí-úsáid Ghnéasach

Tarlaíonn mí-úsáid ghnéasach nuair a úsáideann duine eile leanbh chun sásamh nó spreagadh a thabhairt dó/di féin, nó chun daoine eile a spreagadh.

Áirítear le mí-úsáid ghnéasach an leanbh a bheith páirteach i ngníomhartha gnéis (glacaireacht, muirniú, gnéas béil nó treáite) nó an leanbh a nochtadh do ghníomhaíocht ghnéasach go díreach nó trí phornagrafaíocht. Chlúdódh mí-úsáid ghnéasach leanaí speictream leathan gníomhaíochtaí mí-úsáide. Is annamh nach mbíonn i gceist ach eachtra amháin agus in go leor cásanna tarlaíonn sé thar roinnt blianta. Is minic a tharlaíonn mí-úsáid ghnéasach leanaí laistigh den teaghlach, lena n-áirítear siblíní níos sine agus daoine muinteartha.

Sroicheann mí-úsáid ghnéasach tairseach dhíobhála i gcónaí.

Alt 2.2.4, 4.2.4

Cineálacha Mí-Úsáide Leanaí

Gníomhaíocht

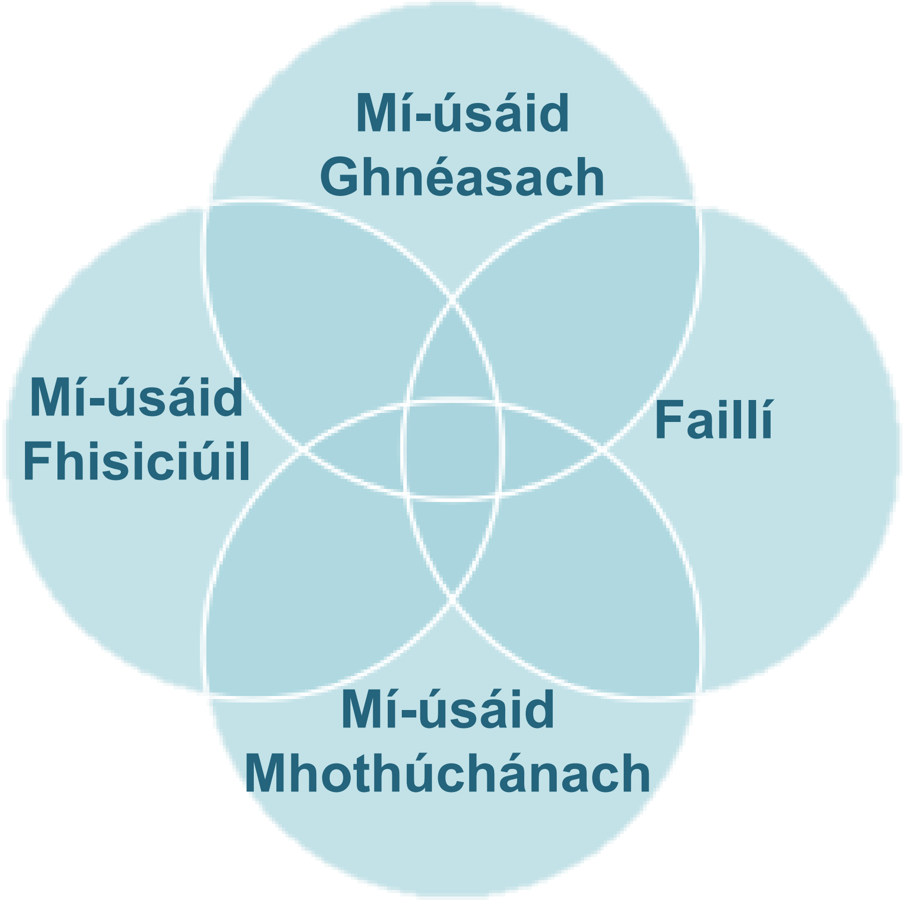

I ngrúpaí, smaoinígí agus déanaigí taifead ar an gcaoi a n-aithneodh sibh gach cineál mí-úsáide.

Alt 2.2

Briseadh/Sos

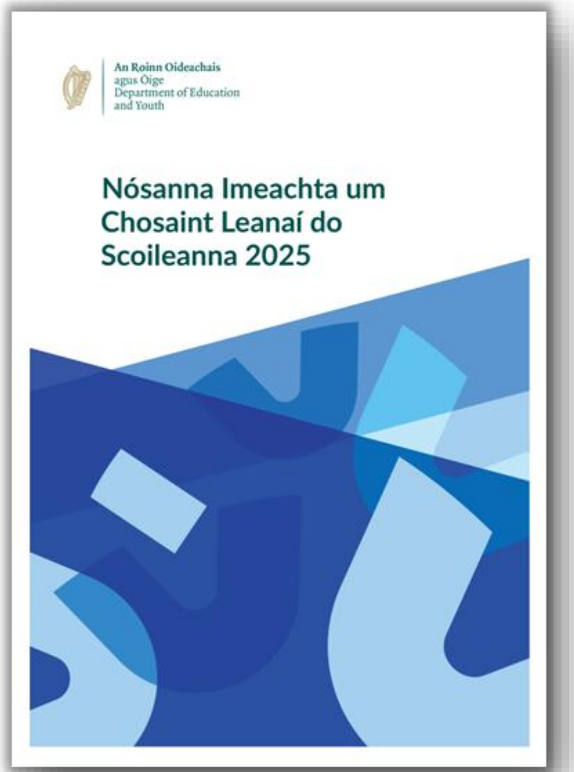

Ba chóir go mbeadh na Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí do Scoileanna 2025 agus an Ciorclán 0041/2025 a ghabhann leis mar phríomhfhoinse faisnéise do phearsanra na scoile ar chúrsaí a bhaineann le cosaint leanaí.

Níl sé i gceist go nglacfadh ábhar na Eispéiris Foghlama Ghairmiúil seo ionad an ghá atá le rannpháirtíocht iomlán a ghlacadh i Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí do Scoileanna 2025.

Torthaí Sheisiún a Dó

Faoi dheireadh an tseisiúin seo, beidh na rannpháirtithe tar éis:

- iniúchadh a dhéanamh ar chúinsí a fhágann gur lú an chosaint a bhíonn ag leanaí ar mhí-úsáid agus ar fhaillí
- tuiscint a fháil ar róil agus ar freagrachtaí phearsanra uile na scoile
- tuiscint a fháil ar an gcaoi chun déileáil le nochtadh ó leanaí
- feasacht a fhorbairt ar riachtanais choinneála taifead
- tuiscint a fháil ar na céimeanna ábhartha atá le glacadh agus ábhar imní á thuairisciú
- na ceanglais agus na nósanna imeachta a bhreithniú maidir le líomhaintí nó amhras faoi mhí-úsáid leanaí i dtaca le fostaithe scoile.

Cineálacha Mí-Úsáide Leanaí
Aiseolas ar an nGníomhaíocht

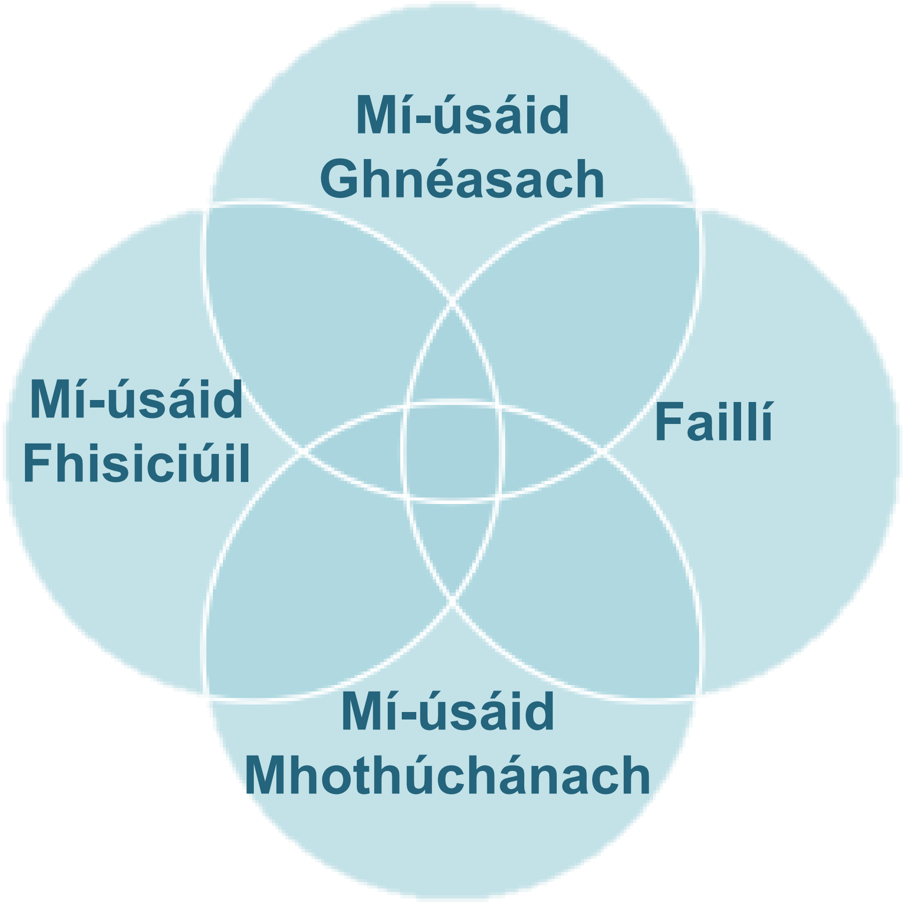

Conas a aithnítear na cineálacha mí-úsáide?

Alt 2.2

Faillí a Aithint

Leanaí a fhágáil leo féin gan cúram agus maoirseacht imleor
Míchothú, easpa bia, bia mí oiriúnach nó beathú corrach
Teip neamhorgánach chun rathú, is é sin, leanbh nach bhfuil meáchan a fháil ní amháin mar gheall ar mhíchothú ach freisin díothacht mhothúchánach
Teip cúram leordhóthanach a sholáthar do riachtanais leighis agus forbartha an linbh, spreagadh intleachtúil san áireamh
Dálaí maireachtála neamhleor – dálaí míshláintiúla, saincheisteanna comhshaoil, lena náirítear easpa teasa agus troscáin imleor
Easpa éadaí leordhóthanacha
Gan aird ar shláinteachas bunúsach
Easpa cosanta agus nochta do chontúirt, lena náirítear baol morálta nó easpa maoirseachta a oireann d'aois an linbh
Teip leanúnach freastal ar scoil
Tréigean nó fágáil

Alt 2.2.1

Mí-úsáid Mhothúchánach a Aithint

Diúltú	Bulaíocht
Easpa compoird agus grá	Tuismitheoireacht choinníollach ina ndéantar cúram nó gean linbh ag brath ar a (h)iompraíocht nó ar a ghníomhartha
Easpa ceangail	Róchosainteacht mhór
Easpa spreagtha ceart (m.sh. spraoi agus súgradh)	Pionós míchuí neamhfhisiciúil (m.sh. leanbh a chur faoi ghlas sa seomra leapa)
Easpa leanúnachais cúraim (m.sh. bogadh go minic, go háirithe gan phleanáil)	Coinbhleachtaí leanúnacha teaghlaigh agus foréigean teaghlaigh
Easpa moladh agus spreagtha leanúnach	Ionchais an linbh thar a bheith míchuí i gcoibhneas lena(h)aois agus lena chéim forbartha
Cáineadh leanúnach, searbhas, naimhdeas nó milleán ar an leanbh	

Alt 2.2.2

Mí-úsáid Fhisiciúil a Aithint

Pionós fisiciúil
Greadadh, sceilpeáil, bualadh nó ciceáil
Ag brú, ag croitheadh nó ag caitheamh
Pinseáil, greim, tachtadh nó tarraingt gruaige
Úsáid fórsa iomarcach i láimhseáil
Nimhiú d'aon ghnó
Plúchadh
Breoiteacht bhréagach / spreagtha
Ciorrú ball giniúna ban

Alt 2.2.3

Mí-úsáid Ghnéasach a Aithint

Aon ghníomh gnéasach a dhéantar go hintinneach i láthair an linbh
Cuireadh chun teagmháil ghnéasach nó tadhall nó magadh a dhéanamh d'aon ghnó ar chorp an linbh cibé acu ag duine nó rud ar mhaithe le spreagadh gnéasach nó sásamh gnéasach
Glacaireacht i láthair linbh nó rannpháirtíocht linbh i ngníomh na glacaireachta
Caidreamh collaí le leanbh, béil, faighne nó tóna
Páiste a nochtadh d'ábhar míchuí nó maslach trí theicneolaíocht faisnéise agus cumarsáide
Gníomhaíocht ghnéasach chomhthoiliúil a bhaineann le duine fásta agus le duine faoi aois
Dúshaothrú gnéasach linbh –lena n-áirítear: *~Ag tabhairt cuireadh, aslú nó faoi chomhéigean do leanbh gabháil le striapachas nó pornagrafaíocht leanaí a tháirgeadh* *~Ag tabhairt cuireadh do leanbh, á chomhéigean nó as a spreagadh chun páirt a ghlacadh in aon ghníomh gnéasach, mígheanasach nó gáirsiúil nó breathnú ar an gcéanna* *~Ábhar gnéasach follasach a thaispeáint do leanaí, rud a bhíonn go minic ina ghné den phróiseas 'gruamaeireachta' ag lucht déanta mí-úsáide.*

Alt 2.2.4

Cineálacha Mí-Úsáide Leanaí

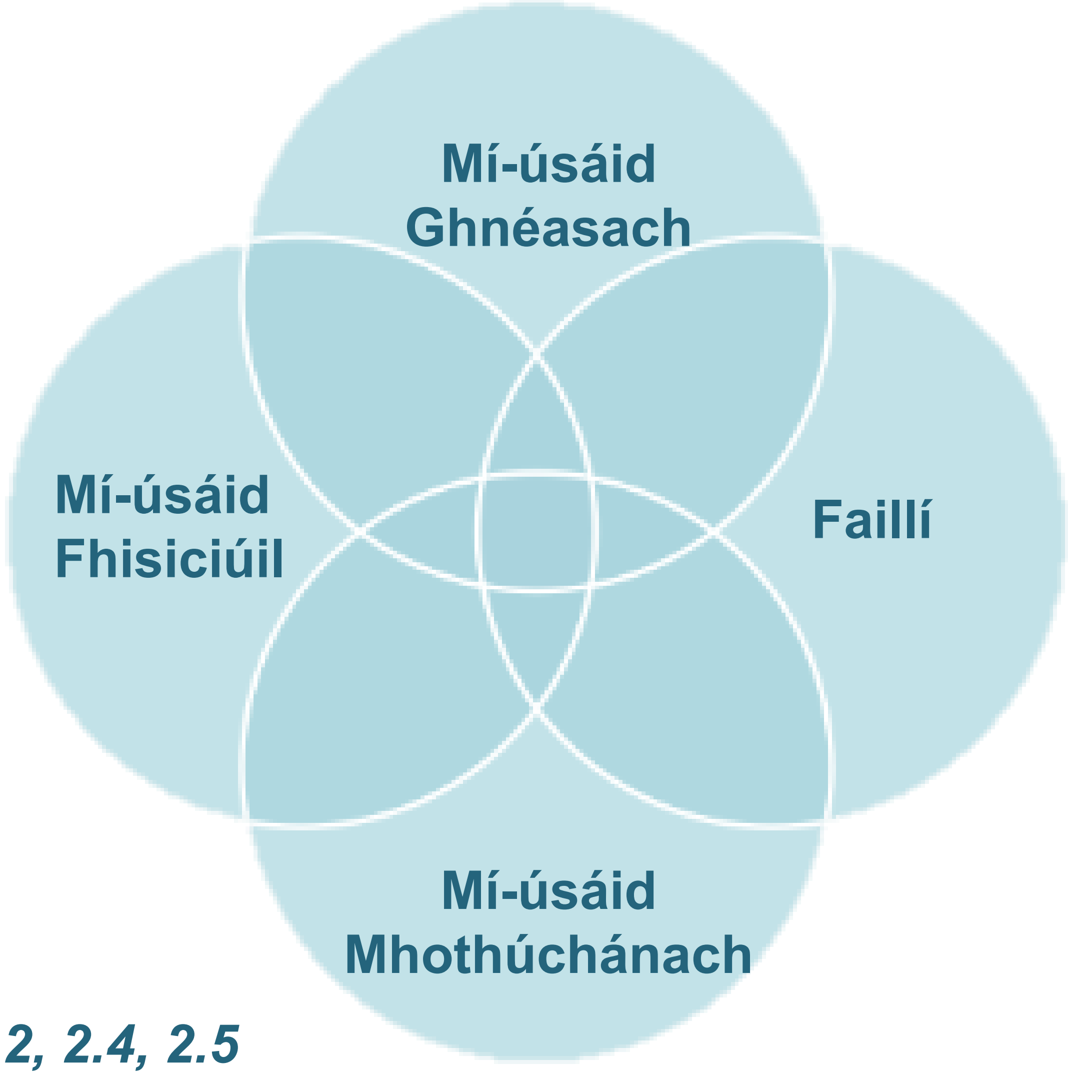

Bulaíocht

Iompraíochtaí Imní agus Cásanna Géarchéime

Alt 2.2, 2.4, 2.5

Nuair a bhíonn bulaíocht ina hábhar imní maidir le cosaint leanaí

Go ginearálta, is féidir aghaidh a thabhairt ar iompar bulaíochta gan baint le Tusla. Mar sin féin, féadann iompar bulaíochta a bheith ina ábhar imní maidir le cosaint leanaí nuair a bhíonn díobháil shuntasach fhisiciúil nó mhothúchánach mar thoradh air, nó nuair a bhíonn fadhb thromchúiseach leanúnach ann agus nach bhfuil na bearta a dhéantar chun aghaidh a thabhairt air éifeachtach.

Agus cinneadh á dhéanamh cén uair ar cheart iompar bulaíochta a thuairisciú do Tusla ba cheart na fachtóirí seo a leanas a chur san áireamh:

>Tionchar ar an leanbh

>Gníomh cosanta/cuí glactha ag tuismitheoirí/caomhnóirí

>Gníomh cosanta/cuí glactha ag an scoil

>Rannpháirtíocht an linbh/teaghlaigh le seirbhísí tacaíochta ar nós an tSeirbhís Náisiúnta Síceolaíochta Oideachais

Alt 2.4

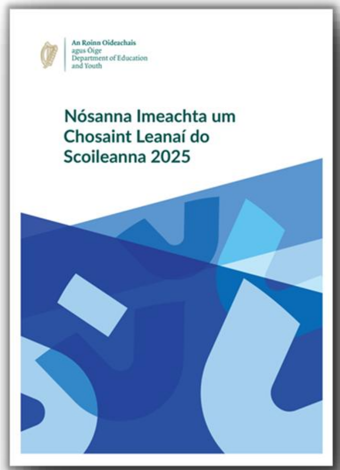

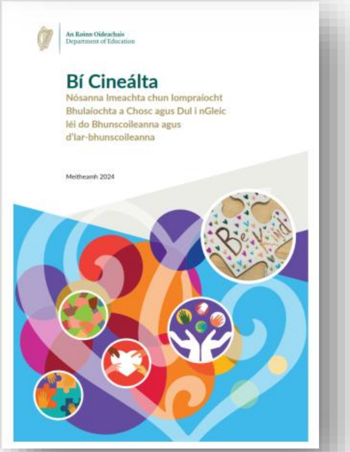

Iompraíochtaí Imní agus Cásanna Géarchéime

Leithlisiú

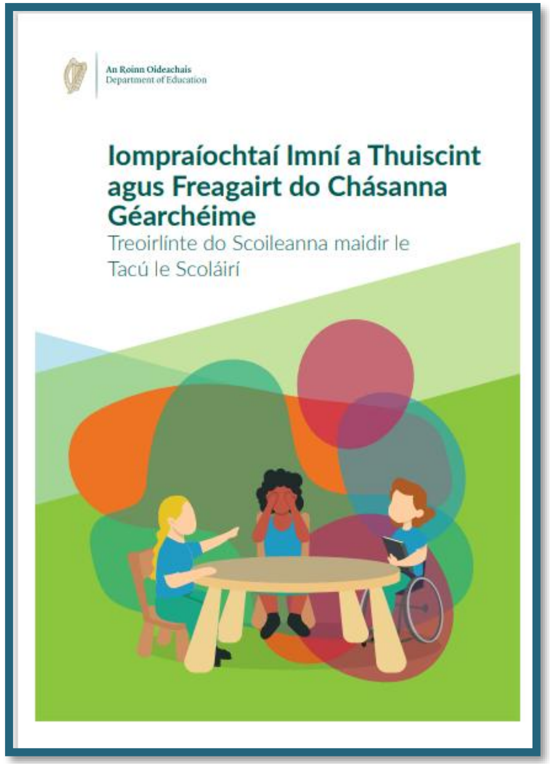

Srianadh fisiciúil

Alt 2.5, 2.5.1

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí
Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Cúinsí a d’fhéadfadh Leanaí a a Dhéanamh Níos Leochailí i Leith Mí-úsáide agus Faillí

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí
Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Cad iad na cúinsí a d'fhéadfadh leanaí a fhágáil gan an oiread cosanta ar mhí-úsáid agus ar fhaillí?

Oide

Gníomhaíocht

- Fachtóirí tuismitheora/ cúramóra
- Fachtóirí leanaí
- Fachtóirí pobail
- Fachtóirí timpeallachta
- Droch-spreagadh agus droch-thoilteanas tuismitheoirí nó caomhnóirí dul i ngleic leis

Alt 2.7

Cúinsí a d'fhéadfadh leanaí a fhágáil gan an oiread cosanta ar mhí-úsáid agus ar fhaillí

Tá sé tábhachtach cuimhneamh nach gá go gciallódh aon cheann de na fachtóirí seo go bhfuil mí-úsáid á déanamh ar leanbh sna cúinsí nó sna suíomhanna sin.

Fachtóirí Tuismitheora nó Cúramóra

- Mí-úsáid drugaí agus alcóil.
- Andúil, lena n-áirítear cearrbhachas.
- Saincheisteanna meabhairshláinte.
- Saincheisteanna míchumais tuismitheoirí, lena n-áirítear míchumas foghlama nó intleachtúil.
- Caidreamh coinbhleachta (coimhlinte)
- Foréigean baile.
- Tuismitheoirí óga.

Fachtóirí leanaí

- Aois
- Inscne
- Gnéasachta
- Míchumas
- Saincheisteanna meabhairshláinte lena náirítear féinghortú agus féinmharú
- Deacrachtaí cumarsáide
- Gáinneáilte/Saothraithe
- Míúsáid roimhe seo
- Cúramóir óg

Alt 2.7

Cúinsí a d'fhéadfadh leanaí a fhágáil gan a oiread cosanta ar mhí-úsáid agus ar fhaillí

Tá sé tábhachtach cuimhneamh nach gá go gciallódh aon cheann de na fachtóirí seo go bhfuil mí-úsáid á déanamh ar leanbh sna cúinsí nó sna suíomhanna sin.

Fachtóirí Pobail
- Noirm chultúrtha, eitneacha, reiligiúnacha nó chreidimh-bhunaithe sa teaghlach nó sa phobal nach gcomhlíonann na caighdeáin leasa nó cosanta leanaí a éilítear sa dlínse seo. - Cleachtais a bhaineann go sonrach le cultúr, lena n-áirítear: - Ciorrú ball giniúna ban; - Pósadh éigeantach; - Foréigean bunaithe ar onóir - Radacú.

Fachtóirí Timpeallachta
- Saincheisteanna tithíochta, lena n-áirítear nuair a bhíonn leanaí i gcóiríocht shealadach nó i staideanna tithíochta neambhuanna - Leanaí atá as baile agus nach gcónaíonn lena dtuismitheoirí, go sealadach nó go buan - Bochtaineacht/ag iarraidh déirce. - Bulaíocht - Imní a bhaineann leis an idirlíon agus leis na meáin shóisialta

Alt 2.7

Cúinsí a d'fhéadfadh leanaí a fhágáil gan a oiread cosanta ar mhí-úsáid agus ar fhaillí

Tá sé tábhachtach cuimhneamh nach gá go gciallódh aon cheann de na fachtóirí seo go bhfuil mí-úsáid á déanamh ar leanbh sna cúinsí nó sna suíomhanna sin.

Droch-spreagadh agus droch-thoilteanas tuismitheoirí/caomhnóirí a bheith rannpháirteach

- Neamhfhreastal ar choinní
- Easpa léargais nó tuisceana ar an tionchar atá ag an leanbh
- Easpa tuisceana ar cad is gá a tharlóidh chun athrú a chur i gcrích
- Seachaint teagmhála agus drogall oibriú le seirbhísí
- Neamhábaltacht nó toilteanas déanamh de réir pleananna comhaontaithe

Ba cheart na fachtóirí seo a mheas mar chuid den iarracht a bheith san airdeall ar an bhféidearthacht go bhféadfadh leanbh a bheith i mbaol mí-úsáid a fhulaingt agus aird Tusla a tharraingt ar ábhair imní réasúnacha.

Alt 2.7

Oide

Róil agus Freagrachtaí

Oide

Freagrachtaí Gach Pearsanra Scoile

Tá róil agus freagrachtaí **ag gach pearsanra scoile** maidir le cosaint leanaí.

Bí eolach ar na Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí, lena n-áirítear na ceithre phríomhchineál mí-úsáide.

Bíodh a fhios agat conas an méid a breathnaíodh a thaifeadadh.

Bíodh a fhios agat conas ábhair imní maidir le cosaint agus leas leanaí a thuairisciú.

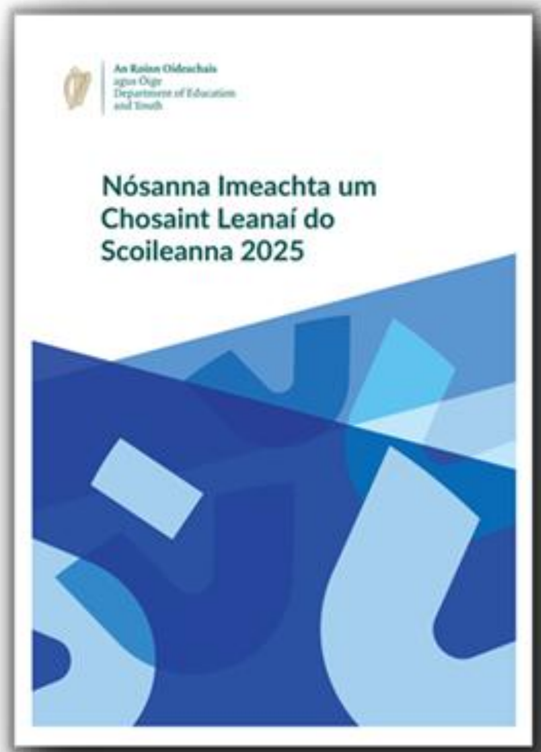

Alt 4.1

Ról an DIA agus an LDIA

Oide

An DIA:

Is gnách gurb é an príomhoide é,

feidhmíonn sé mar phríomhdhuine acmhainne d'aon bhall de phearsanra scoile a bhfuil ábhar imní faoi chosaint leanaí acu

cinntíonn sé go ndéanfar na ceanglais tuairiscithe a leanúint i gceart agus go pras

cinntíonn sé go gcoimeádtar taifid chuí i gceart

soláthraíonn sé, mar mhír neamhspleách, Tuairisc Mhaoirseachta ar Chosaint Leanaí ag cruinnithe BOM

cinntíonn sé go n-aithnítear saincheisteanna um chosaint leanaí agus go ndéantar iad a thuairisciú chomh luath agus is féidir.

An LDIA:

In éagmais an DIA, glacann an LDIA a gcuid freagrachtaí. Tacaíonn an LDIA le hobair an DIA

Alt 12.1

Tábhachtach a thabhairt faoi deara

Oide

Ní hamhlaidh gur féidir leis an DIA nó ag an LDIA glacadh le líomhain in am ar bith.

Má tá an DIA agus an LDIA araon ar an láthair,
is é an DIA a fhaigheann an tuairisc i gcónaí.

Oide

Déileáil le Nochtadh

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí
Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Nochtadh Mí-Úsáide
Gníomhaíocht

Cé go mbeidh bacainní ann i gcónaí ar pháistí labhairt faoi cheist chasta na mí-úsáide leanaí, is féidir le múinteoirí coinníollacha a chruthú a thacaíonn le leanaí nochtadh a dhéanamh.

(Aistrithe ó Nohilly & Treacy, 2024)

Pléigh agus taifead a dhéanamh:

Cad iad na bacainní a chuireann cosc ar scoláirí mí-úsáid a nochtadh?

Cad iad na coinníollacha a thacaíonn le scoláirí nochtadh a dhéanamh?

Nochtadh Mí-Úsáide

Bacainní a chuireann cosc ar scoláirí mí-úsáid a nochtadh

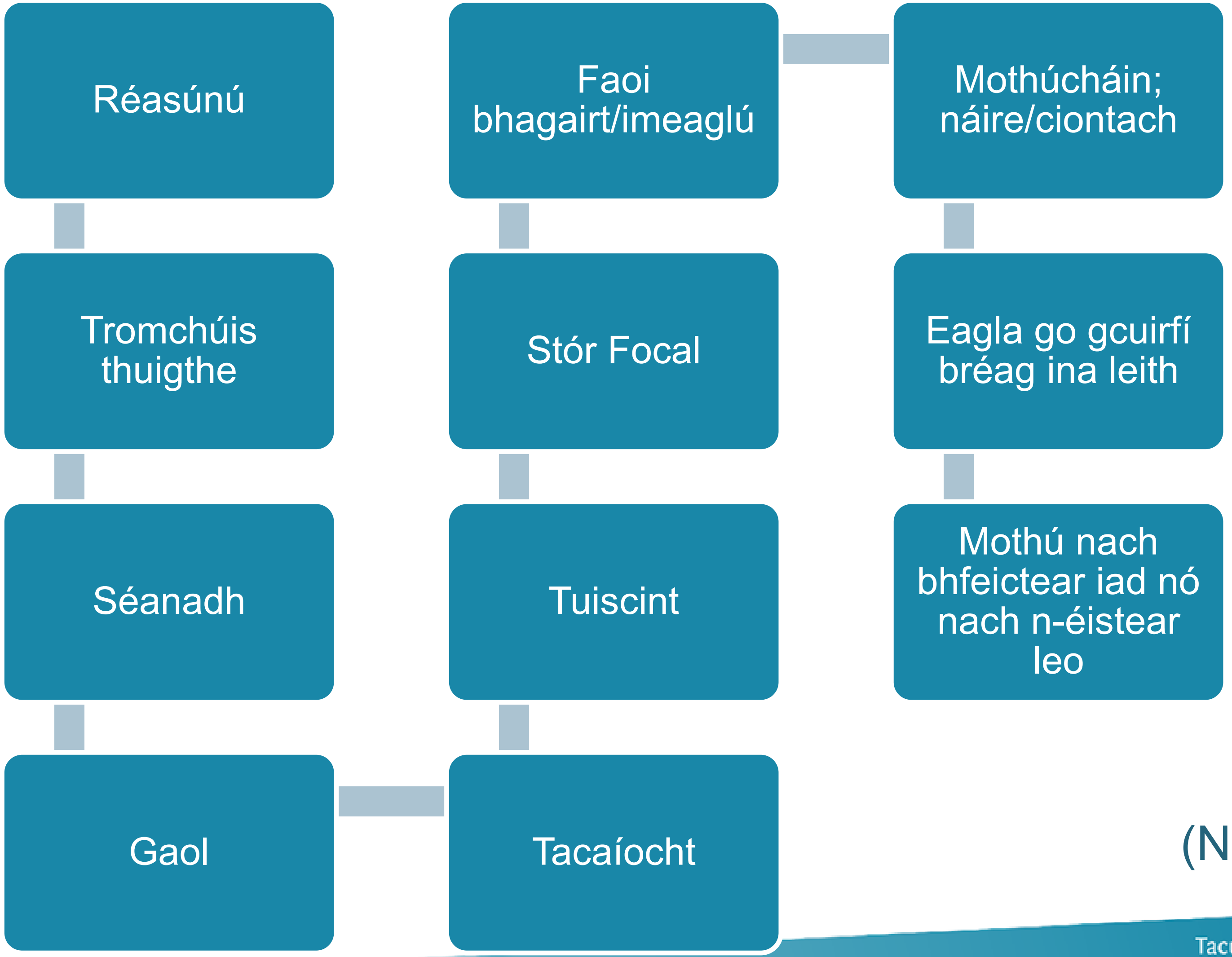

(Nohilly & Treacy, 2024)

Nochtaí Mí-Úsáide

Coinníollacha a Thacaíonn le Scoláirí Mí-Úsáid a Nochtadh

Duine fásta iontaofa	Athruithe i nádúr na mí-úsáide
Éisteacht chúramach	Ag iarraidh daoine eile a chosaint
Fearg leis an déantóir coire	Gan a bheith in ann deileáil leis an mí-úsáid leo féin
Mí-úsáid sheachtheaghlach	Il-chineálacha mí-úsáide
Fad geografach	Duine fásta an mhí-úsáid a aithint
Idirghabháil ó dhaoine eile	Ag creidiúint go bhféadfadh duine cabhrú / go gcreidfí iad
OSPS – Caidreamh sláintiúil agus oideachas gnéis	Aeráid agus atmaisféar dearfach sa seomra ranga

(Nohilly & Treacy, 2024)

Déileáil le Nochtaí ó Leanaí

Oide

Tá sé tábhachtach go mbeadh gach ball de phearsanra na scoile ar an eolas agus ullmhaithe chun freagairt do pháiste a d'fhéadfadh mí-úsáid a nochtadh.

- Fan socair agus éist gan cur isteach orthu
- Glac an nochtadh dáiríre agus cuir an leanbh ar a suaimhneas
- Lig don leanbh labhairt go saor, ar a luas féin
- Ná geall rúndacht agus ná tabhair breithiúnas
- Ná cuir ach ceisteanna tacúla, neamh-threoracha
- Deimhnigh tuiscint agus mínigh cad é a tharlóidh ina dhiaidh sin
- Coinnigh faisnéis faoi rún
- Taifead sonraí go pras, ag baint úsáid as focail an pháiste; ná hiarr orthu é a scríobh
- Tuairiscigh don Duine Idirchaidrimh Ainmnithe (DIA)

Alt 2.9

Déileáil le Nochtaí ó Leanaí

Tacaíocht Leanúnach

Oide

Is céim ollmhór é an nochtadh do leanbh. Tá sé tábhachtach a chinntiú go mbraitheann an leanbh sábháilte, agus go ndéantar na bearta is gá chun an tsábháilteacht sin a chinntiú.

Tar éis nochtadh a fháil ó leanbh, ba cheart do phearsanra na scoile leanúint ar aghaidh ag tairiscint tacaíochta, go háirithe trí:

- Caidreamh dearfach a choinneáil leis an leanbh.
- Línte cumarsáide a choinneáil oscailte trí éisteacht go cúramach leis an leanbh.

Ní mór a mheabhrú i gcónaí go bhfuil ról tacaíochta, ní ról imscrúdaitheach ag pearsanra na scoile.

Ba cheart déileáil le haon nochtadh breise mar chéad nochtadh agus ba cheart freagairt dó mar chéad nochtadh.

Alt 2.9

Faisnéis a Choinneáil siar/a Roinnt

Faoin **Acht um Cheartas Coiriúil (Faisnéis a Choinneáil Siar faoi Chionta in aghaidh Leanaí agus Daoine Soghonta) 2012** is cion coiriúil é faisnéis a choinneáil siar faoi chion tromchúiseach, lena n-áirítear cion gnéasach, a dhéantar i gcoinne duine faoi bhun 18 mbliana d'aois nó duine soghonta.

Ní chuireann **na hAchtanna um Chosaint Sonraí 1988 go 2018, agus an Rialachán Ginearálta maidir le Cosaint Sonraí (RGCS)** cosc ar fhaisnéis a roinnt ar bhonn réasúnach agus comhréireach chun críocha cosanta leanaí.

Foráiltear le **halt 16(3) den Acht um Thús Áite do Leanaí 2015** go gcosnaítear duine sainordaithe, lena n-áirítear múinteoir cláraithe a roinneann faisnéis le Tusla de bhun iarratais ar chúnamh sainordaithe arna dhéanamh ag Tusla de réir alt 16 den Acht, ó dhliteanas sibhialta i ndáil leis an bhfaisnéis sin a roinnt le Tusla.

Alt 1.1.6, 1.1.11, 4.2.10, 4.2.12

Oide

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Taifead do Phearsanra Uile na Scoile

Oide

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Taifead Scríofa

Déan taifead scríofa den chomhrá chomh luath agus is féidir, chomh mion agus is féidir, agus b'fhearr na focail a úsáideadh a lua..

Tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara nach gá an taifead seo a anaithnidiú* ag an bpointe seo.

Ba chóir cur síos mion a dhéanamh ar chomharthaí díobhála coirp agus, más cuí, iad a sceitseáil. Níor chóir grianghraif a thógáil.

Cé gur chóir ligean do leanbh ráiteas scríofa a dhéanamh más mian leo é sin a dhéanamh, tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara nár cheart iarraidh ar an leanbh cuntas a nochta a scríobh don taifead

Seiceáil an taifead scríofa leis an leanbh, nuair is féidir.

Sínigh agus dátaigh an taifead scríofa agus tabhair é don DIA.

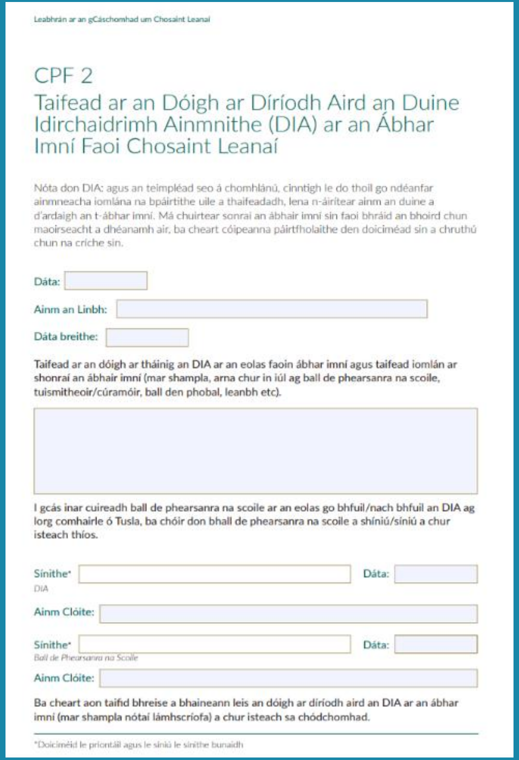
Leabhrán ar an gCáschomhad um Chosaint Leanaí

CPF 2

Taifead ar an Dóigh ar Díríodh Aird an Duine Idirchaidrimh Ainmnithe (DIA) ar an Ábhar Imní Faoi Chosaint Leanaí

Nóta don DIA: agus an teimpléad seo á chomhlánú, cinntigh le do thoil go ndéanfar ainmneacha iomlána na bpáirtithe uile a thaifeadadh, lena n-áirítear ainm an duine a d'ardaigh an t-ábhar imní. Má chuirtear sonraí an ábhair imní sin faoi bhráid an bhoird chun maoirseacht a dhéanamh air, ba cheart cóipeanna páirtfholaithe den doiciméad sin a chruthú chun na críche sin.

Dáta:

Ainm an Linbh:

Dáta breithe:

Taifead ar an dóigh ar tháinig an DIA ar an eolas faoin ábhar imní agus taifead iomlán ar shonraí an ábhair imní (mar shampla, arna chur in iúl ag ball de phearsanra na scoile, tuismitheoir/cúramóir, ball den phobal, leanbh etc).

I gcás inar cuireadh ball de phearsanra na scoile ar an eolas go bhfuil/nach bhfuil an DIA ag lorg comhairle ó Tusla, ba chóir don bhall de phearsanra na scoile a shíniú/síniú a chur isteach thíos.

Sínithe* Dáta:
DIA

Ainm Clóite:

Sínithe* Dáta:
Ball de Phearsanra na Scoile

Ainm Clóite:

Ba cheart aon taifid bhreise a bhaineann leis an dóigh ar díríodh aird an DIA ar an ábhar imní (mar shampla nótaí lámhscríofa) a chur isteach sa chódchomhad.

*Doiciméid le priontáil agus le síniú le sínithe bunaidh

Alt 2.9, 5.1.1, 5.2.1

Oide

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Oide

Tuairisciú ar Ábhair Imní maidir le Cosaint Leanaí

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Téarmaíocht Ábhartha

Tairseach Díobhála/
Tairseach an Dochair

Duine sainordaithe

Ábhair Imní a Thuairisciú

Dá mbeadh imní ort go raibh leanbh i mbaol, cad é a dhéanfá?

Oide

Faigheann ball de phearsanra na scoile líomhaintí faoi mhí-úsáid nó tá amhras air faoi mhí-úsáid

An duine sainordaithe é pearsanra na scoile?

Is ea

Tuairiscigh do DIA

An bhfuil imní réasúnta ann? (Mura bhfuil tú cinnte, is féidir dul i gcomhairle le Tusla chun comhairle a fháil)

Níl

Ní thuairiscíonn DIA imní do Tusla. Tabharfaidh siad ráiteas soiléir i scríbhinn don bhall de phearsanra na scoile cén fáth nach bhfuil gníomh á dhéanamh agus coinneoidh siad cóip

Is féidir le ball de phearsanra na scoile tuairisc a thabhairt do Tusla fós

Tá

An sroicheann an imní tairseach shainithe na díobhála do thuairisc shainordaithe? (Mura bhfuil tú cinnte, is féidir dul i gcomhairle le Tusla chun comhairle a fháil)

Sroicheann

Cuireann DIA agus duine sainordaithe tuairisc chomhshainord-aithe faoi bhráid Tusla

Ní shroicheann

Cuireann DIA tuairisc faoi bhráid Tusla

Caibidil 5

Tuairisciú ar Ábhair Imní

Cad é a tharlaíonn má bhaineann an imní leis an DIA?

Tuairiscítear an t-ábhar do Chathaoirleach an bhoird bhainistíochta nó do Phríomhoifigeach Feidhmiúcháin an BOO.

Glacfaidh an cathaoirleach nó an POF ról an DIA agus leanfaidh siad na nósanna imeachta ábhartha.

Tacóidh an LDIA leis an gcathaoirleach nó leis an bPríomhfheidhmeannach ina ról mar DIA i gcás den sórt sin.

Alt 5.1.9, 4.3.5

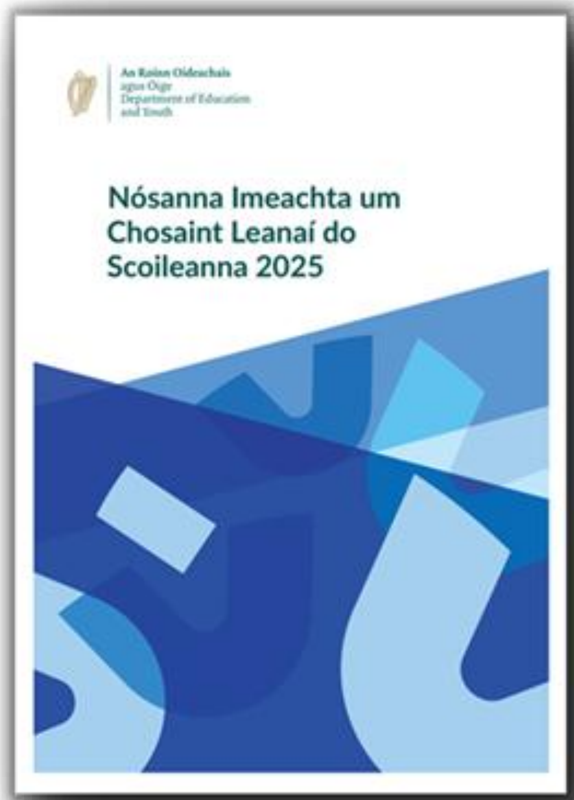

Tuairisciú ar Ábhair Imní

Cad é ar féidir liom a bheith ag súil leis nuair a thuairiscím ábhar imní?

Oide

Ábhar imní ardaithe ag pearsanra na scoile	Ba chóir don DIA: - a chur in iúl duit go bhfuil comhairle á lorg ó Tusla. - an chomhairle a chur in iúl duit nuair a fhaightear í. - taifead a choinneáil de sin.
Má chinneann DIA gan tuairisc a thabhairt do Tusla	Ba chóir don DIA: - ráiteas soiléir, scríofa a thabhairt maidir leis na cúiseanna nach bhfuil gníomh á dhéanamh. - Taifead a choinneáil den ráiteas sin.

Má tá imní ort fós, tá saoirse agat dul i gcomhairle le Tusla tú féin nó tuairisc a thabhairt dóibh.

Is féidir foirm thuairisce Tusla a íoslódáil ó **www.tusla.ie**
Má thugann tú tuairisc do Tusla, ní mór cóip den tuairisc a chur ar fáil don DIA.

Alt 5.3.4

Ábhair Imní a Thuairisciú

Tuismitheoirí a chur ar an eolas/Gan tuismitheoirí a chur ar an eolas

Tuismitheoirí/ cúramóirí a chur ar an eolas	Tá freagracht ar an DIA, seachas an ball de phearsanra na scoile lena mbaineann, an tuismitheoir/cúramóir a chur ar an eolas faoi ábhar imní/tuairisc maidir le cosaint leanaí.
Gan tuismitheoir/ cúramóir a chur ar an eolas go bhfuil tuairisc á déanamh do Tusla	Ní gá tuismitheoir/caomhnóir a chur ar an eolas go bhfuil tuairisc á déanamh: - más rud é trína dhéanamh, go gcuirfear an leanbh i mbaol breise nó. - i gcásanna ina bhféadfadh eolas an teaghlaigh ar an tuairisc dochar a dhéanamh do chumas Tusla measúnú riosca a dhéanamh nó. - má tá an tuairisceoir den tuairim réasúnach go bhféadfadh sé an tuairisceoir a chur i mbaol díobhála ón teaghlach dá ndéanfaí amhlaidh.

Alt 5.3.6, 5.3.7, 5.3.8

Imní a Thuairisciú

Sa chás go dtuairiscíonn tuismitheoir ábhar imní maidir le cosaint leanaí faoina leanbh féin

Tuairiscigh do DIA

Leanann DIA nósanna imeachta tuairiscithe

Ba chóir go n-admhódh DIA go bhfuarthas an imní

Chomh luath agus is féidir, ach laistigh de 5 lá scoile, eiseoidh an DIA fógra i scríbhinn don tuismitheoir/cúramóir

Alt 5.4

Imní a Thuairisciú

Sa chás go n-ardaíonn duine, nach ball de phearsanra scoile, imní maidir le cosaint leanaí nach mbaineann lena leanbh féin

Duine seachtrach
Tuismitheoir eile
Scoláire eile

→ Tuairiscigh do DIA

→ Leanann DIA na céimeanna cuí

↓ Níl aon cheanglas ar DIA uasdátú a thabhairt don duine

← Dea-chleachtas don DIA teagmháil a dhéanamh leo agus a chur in iúl dóibh go leanfar nósanna imeachta um chosaint leanaí

Alt 5.5

Oide

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Oide

Cúnamh Sainordaithe

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Freagrachtaí Reachtúla na nDaoine Sainordaithe

Tá dhá phríomhfhreagracht reachtúla ag duine sainordaithe:

a) Aon eolas, creideamh nó forais réasúnacha a thuairisciú le bheith in amhras go ndearnadh díobháil do leanbh, go ndearnadh díobháil dó nó go bhfuil sé i mbaol díobháil a dhéanamh do Tusla

b) Cabhrú le Tusla measúnú a dhéanamh ar ábhar imní a bhí ina ábhar do thuarascáil shainordaithe, má iarrann Tusla é sin.

Alt 4.2.1

Cúnamh Sainordaithe

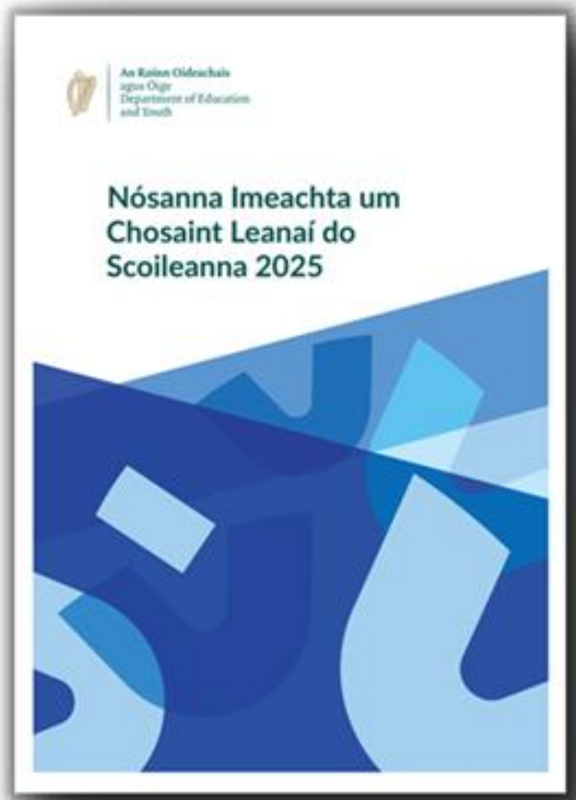

Féadfaidh Tusla a iarraidh ar dhuine sainordaithe aon fhaisnéis agus cúnamh comhréireach a sholáthar chun cabhrú le Tusla measúnú a dhéanamh ar an riosca do leanbh a eascraíonn as tuairisc shainordaithe.

Ní mór do dhuine sainordaithe cloí leis an iarratas sin, is cuma cé a chuir isteach an tuairisc shainordaithe.

D'fhéadfadh go n-áireofaí le cúnamh sainordaithe iarratas ar bhreis faisnéise a sholáthar ar an bhfón, tuairisc ó bhéal nó i scríbhinn a chur ar fáil nó freastal ar chruinniú.

Alt 4.2.9

Oide

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Oide

Líomhaintí nó Amhras faoi Mhí-Úsáid Leanaí maidir le Fostaithe Scoile

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Líomhaintí nó Amhrais faoi Mhí-Úsáid Leanaí maidir le Fostaithe Scoile

Nósanna Imeachta le Leanúint

Tá dhá shraith nósanna imeachta le leanúint i gcás ina bhfuil líomhain i gcoinne fostaí scoile:

- an t-ábhar imní maidir le cosaint leanaí a thuairisciú do Tusla
- an nós imeachta chun déileáil le cúrsaí fostaíochta.

Sa chás go bhfuil líomhain i gcoinne ball de phearsanra na scoile, moltar nach mbeadh an duine céanna freagrach as déileáil leis an tsaincheist tuairiscithe agus leis an tsaincheist fostaíochta.

Tá an DIA freagrach as an ábhar a thuairisciú do Tusla.
Tá an fostóir freagrach as aghaidh a thabhairt ar na saincheisteanna fostaíochta.

Alt 7.1.1

Líomhaintí nó Amhras faoi Mhí-Úsáid Leanaí maidir le Fostaithe Scoile

Inneachar Chaibidil 7

Alt 7.1 *Réamhrá*

Alt 7.2 *Nós Imeachta Tuairiscithe*

Alt 7.3 *Gníomh le Déanamh ag an bhFostóir maidir leis an bhFostaí*

Alt 7.4 *Gníomh Araíonachta*

Alt 7.5 *Gníomh le Déanamh Nuair a Ardaíonn Tuismitheoir/Cúramóir Imní Faoi Chosaint Leanaí Faoi Bhall D'fhoireann Na Scoile*

Alt 7.6 *Comhroinnt Faisnéise ag Tusla*

Lón

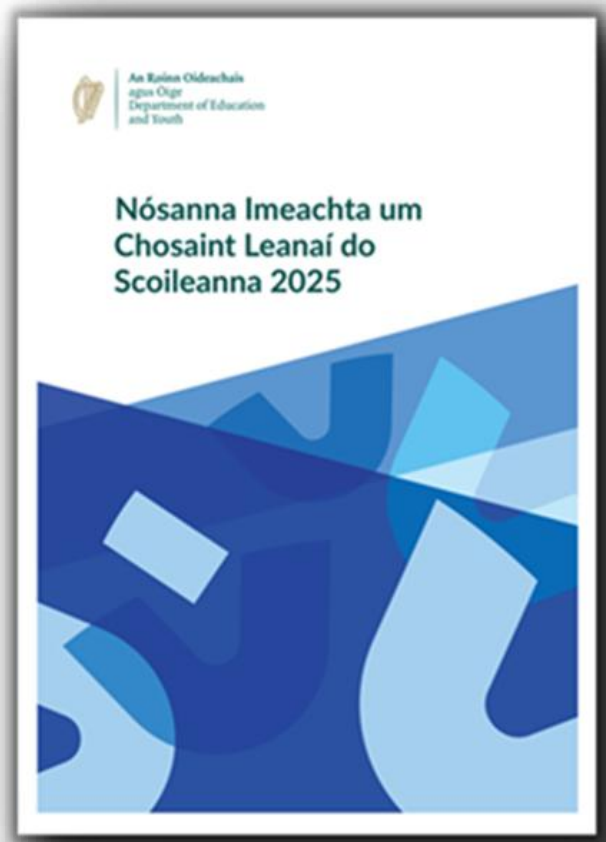

Ba chóir go mbeadh na **Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí do Scoileanna 2025** agus an **Ciorclán 0041/2025** a ghabhann leis mar phríomhfhoinse faisnéise do phearsanra na scoile ar chúrsaí a bhaineann le cosaint leanaí.

Níl sé i gceist go nglacfadh ábhar an Eispéiris Foghlama Ghairmiúil seo ionad an ghá atá le rannpháirtíocht iomlán a ghlacadh i Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí do Scoileanna 2025.

Torthaí Sheisiún a Trí

Faoi dheireadh an tseisiúin seo, beidh na rannpháirtithe tar éis:

- tuiscint a fháil ar róil agus ar oibleagáidí maoirseachta
- eolas agus tuiscint a fháil ar chleachtais chumhdach leanaí
- iniúchadh agus breithniú a dhéanamh ar an Ráiteas um Chumhdach Leanaí agus ar an Measúnú Riosca, lena n-áirítear an ráiteas atá sothuigthe ag scoláirí
- iniúchadh a dhéanamh ar riachtanais oiliúna agus ar na tacaíochtaí atá ar fáil.

Oide

Maoirseacht

Maoirseacht laistigh de Scoileanna

Cuspóir na Maoirseachta

Maoirseacht agus Comhlíonadh ag Ceannaireacht na Scoile

Maoirseacht ag an mBord Bainistíochta

Caibidil 12, Alt 12.1, 12.2

Maoirseacht ó Chigireacht na Roinne

Bunscoileanna agus Scoileanna Speisialta

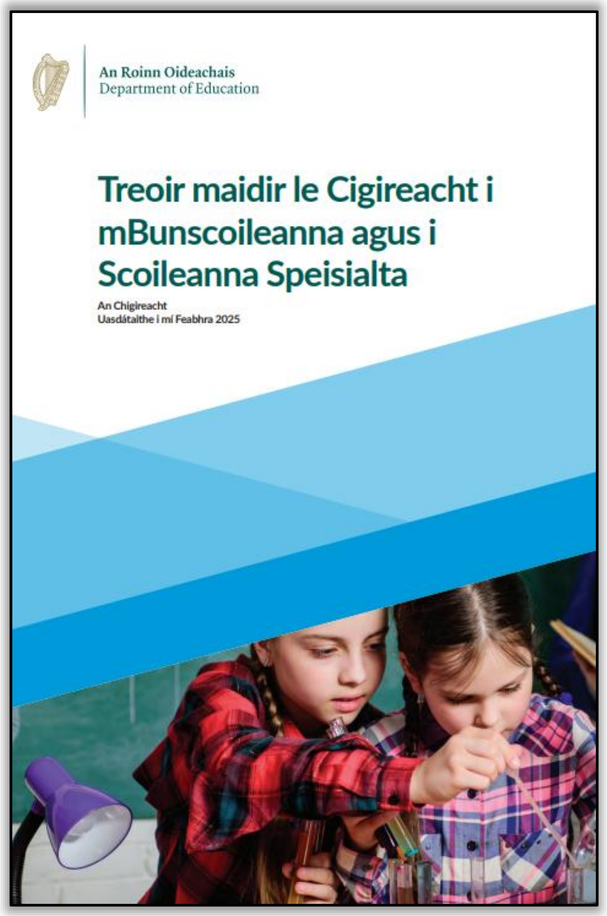

Aguisín 4 – Seiceálacha um chaomhnú leanaí

Seiceálacha um chaomhnú leanaí a dhéantar le linn cigireachtaí bunscoile	
Leibhéal a haon	**Seiceálacha a dhéantar**
• Cigireacht theagmhasach • Meastóireacht curaclaim • Meastóireacht ar chleachtais ionchuimsitheacha agus ar an soláthar do dhaltaí a bhfuil riachtanais bhreise agus riachtanais speisialta oideachais acu • Tacú le soláthar sábháilte scolaíochta • Cigireacht leantach • Meastóireacht ar chianteagasc agus ar chianfhoghlaim	1. Tá ainm an duine idirchaidrimh ainmnithe (DIA) agus an Ráiteas um Chumhdach Leanaí ar taispeáint go feiceálach gar do phríomhdhoras na scoile. 2. Tá an Ráiteas um Chumhdach Leanaí faofa ag an mbord agus tá athbhreithniú bliantúil agus measúnú riosca mar chuid den ráiteas. 3. Thuairiscigh gach múinteoir ar tugadh cuairt orthu go bhfuil an Ráiteas um Chumhdach Leanaí léite acu agus go dtuigeann said a bhfreagrachtaí mar dhaoine atá faoi shainordú.
Leibhéal a dó	**Seiceálacha a dhéantar**
• Meastóireacht scoile uile • Meastóireacht scoile uile bainistíocht, ceannaireacht agus foghlaim • Meastóireacht ar phleanáil gnímh don fheabhsúchán i Scoileanna DEIS • Meastóireacht ar scoileanna atá nasctha le hAonaid Chúraim Speisialta agus le hIonaid Coinneála Leanaí	1. Tá ainm an DIA agus an Ráiteas um Chumhdach Leanaí ar taispeáint go feiceálach gar do phríomhdhoras na scoile. 2. Tá an Ráiteas um Chumhdach Leanaí faofa ag an mbord agus áirítear ann athbhreithniú bliantúil agus measúnú ar riosca. 3. Thuairiscigh gach múinteoir ar tugadh cuairt orthu go bhfuil an Ráiteas um Chumhdach Leanaí léite acu agus go bhfuil siad ar an eolas faoina bhfreagrachtaí mar dhaoine faoi shainordú. 4. Tá an Ráiteas um Chumhdach Leanaí ag teacht lena n-éilítear faoi na Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí do Bhunscoileanna agus d'Iar-Bhunscoileanna (athbhreithnithe 2023) 5. Tá tuairisc i dtaifid na dtrí chruinniú den bhord bainistíochta deiridh maidir le maoirseacht ar chosaint leanaí a chomhlíonann riachtanais na Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí do Bhunscoileanna agus d'Iar-bhunscoileanna (athbhreithnithe 2023). 6. Tá sé deimhnithe ag an mbord bainistíochta go bhfuil socruithe i bhfeidhm chun eolas a chur ar fáil do phearsanra uile na scoile maidir leis na Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí i mBunscoileanna agus in Iar-Bhunscoileanna, (athbhreithnithe 2023) 7. Tá sé léirithe i ndoiciméid phleanála scoile go bhfuil soláthar iomlán á dhéanamh ag an scoil do ghnéithe ábhartha an churaclaim (OSPS, Bí Sábháilte, OCG). 8. Tá na taifid maidir le cosaint leanaí á gcoinneáil in áit shlán, dhaingean.

Forléargas ar ghníomhaíochtaí cigireachta: Cigireacht um chosaint agus chumhdach leanaí

Roimh an gcigireacht	Réamhfhógra	Réamhfhógra idir ceithre huaire is fichead agus ocht n-uaire is daichead don scoil (I gcásanna áirithe, d'fhéadfadh cigireachtaí um chosaint agus chumhdach leanaí tarlúint gan réamhfhógra.)
	Gníomhaíocht na Cigireachta	Déanann an cigire teagmháil leis an bpríomhoide chun: • breac-chuntas a thabhairt ar leagan amach na cigireachta • an cháipéisíocht is gá a dheimhniú
		Socruithe a dhéanamh do chruinnithe le • cathaoirleach an bhoird bainistíochta • grúpa(í) daltaí
		Socruithe a dhéanamh do shuirbhéanna tuismitheoirí
		Foirm Teagmhála Scoile
		Cuireann an cigire Foirm Fhéintuairiscithe um Ghrinnfhiosrúcháin chuig an scoil
	Gníomhaíocht na scoile	An príomhoide: • an Fhoirm Theagmhála Scoile a chomhlíonadh agus a chur ar ais chuig an gcigire • treoracha a dháileadh a thugann le fios conas is féidir le tuismitheoirí an suirbhé ar líne a chomhlánú (cigireacht thosaigh ar chosaint agus chumhdach leanaí)
		Cinntíonn an príomhoide go bhfuil • an Fhoirm Fhéintuairiscithe um Ghrinnfhiosrúcháin sínithe agus comhlánaithe • gach doiciméad is gá a chur ar fáil don chigireacht
Le linn na cigireachta	Gníomhaíocht na Cigireachta	Iarrann an cigire liostaí ranga agus liosta pearsanra na scoile ón bpríomhoide Athbhreithniú ar cháipéisíocht: • taifid um chosaint leanaí • miontuairiscí chruinnithe an bhoird bainistíochta • ráiteas um chumhdach leanaí, measúnú riosca san áireamh • plean scoile don OSPS agus do Bí Sábháilte • sampla de chláir ama múinteoirí aonair • sampla de chuntais mhíosúla • polasaí úsáide inghlactha
		Cruinnithe: • le sampla de phearsanra na scoile • leis an Duine Idirchaidrimh Ainmnithe • an Leas-Dhuine Idirchaidrimh Ainmnithe • le cathaoirleach an bhoird bainistíochta agus comhaltaí eile, má tá fáil orthu • le grúpa(í) daltaí • leis an gcomhordaitheoir OSPS/OCG (má tá comhordaitheoir OSPS/OCG sa scoil) agus/nó an príomhoide • le hionadaithe ó chumann na dtuismitheoirí (cigireacht deiridh um chosaint agus chumhdach leanaí)
		Aiseolas don phríomhoide agus don DIA (i gcásanna nuair nach ionann an DIA agus an príomhoide) Féadfaidh cathaoirleach an bhoird bainistíochta a bheith i láthair freisin.
	Gníomhaíocht na scoile	Cuireann an príomhoide aon taifid, doiciméid ar fáil agus eagraíonn sé/sí na cruinnithe
Tar éis na cigireachta	Gníomhaíocht na Cigireachta	Freagraí comhthiomsaithe ar na suirbhéanna roinnte leis an scoil
		Eisítear dréacht-thuairisc le haghaidh dearbhú fíricí agus freagairt scoile
	Gníomhaíocht na scoile	Athbhreithnítear an tuairisc le haghaidh dearbhú fíricí
		Is féidir leis an scoil freagairt scoile a chur isteach
	Gníomhaíocht na Cigireachta	Foilsiú na tuairisce deiridh ar www.gov.ie/ga/tuairisci-scoile/

Roinn 12.4.4

Maoirseacht á Dhéanamh ag Cigireachta na Roinne

CCCL- Príomhghnéithe

www.gov.ie

- Cigireacht in aon lá amháin
- Tabharfar fógra dhá lá
- Tabharfar dhá shuirbhé do thuismitheoirí agus do dhaltaí
- Cruinnithe le DIA, LDIA, Cathaoirleach agus rogha de phearsanra scoile
- Athbhreithniú ar an gcáipéisíocht
- Cruinniú aiseolais idir cigirí, an príomhoide (DIA) agus LDIA
- Pléifear torthaí na suirbhéanna leis an scoil i nglaoch a leanfaidh
- Leanfaidh dréacht den tuarascáil chigireachta ina dhiaidh sin
- Eiseofar aon tuarascáil amháin don scoil, a chuireann in iúl leibhéal comhlíontachta na scoile ar lá na cigireachta, agus an ghníomhaíocht a leanfaidh (más gá), agus foilseofar í ar an suíomh gov.ie

Maoirseacht ag Cigireacht na Roinne
Iar-bhunscoileanna

Roinn 12.4.4

Aguisín 4 – Seiceálacha um chaomhnú leanaí

Seiceálacha um chaomhnú leanaí a dhéantar le linn cigireachtaí iar-bhunscoile	
Leibhéal a haon	**Seiceálacha a dhéantar**
• Cigireacht theagmhasach • Cigireacht ábhair • Meastóireacht ar chleachtais ionchuimsitheacha agus ar an soláthar do scolairí a bhfuil riachtanais bhreise agus riachtanais speisialta oideachais acu • Tacú le soláthar sábháilte scolaíochta • Cigireacht leantach • Meastóireacht ar chianteagasc agus ar chianfhoghlaim	1. Tá ainm an duine idirchaidrimh ainmnithe (DIA) agus an Ráiteas um Chumhdach Leanaí ar taispeáint go feiceálach gar do phríomhdhoras na scoile. 2. Tá an Ráiteas um Chumhdach Leanaí faofa ag an mbord agus tá athbhreithniú bliantúil agus measúnú riosca mar chuid den ráiteas. 3. Thuairiscigh gach múinteoir ar tugadh cuairt orthu go bhfuil an Ráiteas um Chumhdach Leanaí léite acu agus go dtuigeann siad a bhfreagrachtaí mar dhaoine atá faoi shainordú.
Leibhéal a dó	**Seiceálacha a dhéantar**
• Meastóireacht scoile uile • Meastóireacht scoile uile – bainistíocht, ceannaireacht agus foghlaim • Meastóireacht ar phleanáil gnímh don fheabhsúchán i scoileanna DEIS • Meastóireacht ar scoileanna atá nasctha le hAonaid Chúraim Speisialta agus le hIonaid Coinneála Leanaí	1. Tá ainm an DIA agus an Ráiteas um Chumhdach Leanaí ar taispeáint go feiceálach gar do phríomhdhoras na scoile. 2. Tá an Ráiteas um Chumhdach Leanaí faofa ag an mbord agus áirítear ann athbhreithniú bliantúil agus measúnú ar riosca. 3. Thuairiscigh gach múinteoir ar tugadh cuairt orthu go bhfuil an Ráiteas um Chumhdach Leanaí léite acu agus go bhfuil siad ar an eolas faoina bhfreagrachtaí mar dhaoine faoi shainordú. 4. Tá an Ráiteas um Chumhdach Leanaí ag teacht lena n-éilítear faoi na Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí do Bhunscoileanna agus d'Iar-Bhunscoileanna (athbhreithnithe 2023) 5. Tá tuairisc i dtaifid na dtrí chruinniú den bhord bainistíochta deiridh maidir le maoirseacht ar chosaint leanaí a chomhlíonann riachtanais na Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí do Bhunscoileanna agus d'Iar-Bhunscoileanna (athbhreithnithe 2023). 6. Tá sé deimhnithe ag an mbord bainistíochta go bhfuil socruithe i bhfeidhm chun eolas a chur ar fáil do phearsanra uile na scoile maidir leis na Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí i mBunscoileanna agus in Iar-Bhunscoileanna, (athbhreithnithe 2023) 7. Tá sé léirithe i ndoiciméid phleanála scoile go bhfuil soláthar iomlán á dhéanamh ag an scoil do ghnéithe ábhartha an churaclaim (OSPS, Bí Sábháilte, OCG). 8. Tá na taifid maidir le cosaint leanaí a gcoinneáil in áit shlán, dhaingean.

Forléargas ar ghníomhaíochtaí cigireachta: Cigireacht um chosaint agus chumhdach leanaí

Roimh an gcigireacht	Réamhfhógra	Réamhfhógra idir ceithre uair an chloig is fichead agus ocht n-uair an chloig is daichead don scoil (I gcásanna áirithe, d'fhéadfadh cigireachtaí um chosaint agus chumhdach leanaí tarlú gan réamhfhógra.)
	Gníomhaíocht na Cigireachta	Déanann an cigire teagmháil leis an bpríomhoide chun: • breac-chuntas a thabhairt ar leagan amach na cigireachta • an cháipéisíocht is gá a dheimhniú
		Socruithe a dhéanamh do chruinnithe le • cathaoirleach an bhoird bainistíochta • grúpa(í) scoláirí
		Socruithe a dhéanamh do shuirbhéanna tuismitheoirí
		Foirm Theagmhála Scoile
		Cuireann an cigire Foirm Féintuairiscithe um Ghrinnfhiosrúcháin chuig an scoil
	Gníomhaíocht na scoile	An príomhoide: • an Fhoirm Theagmhála Scoile a chomhlíonadh agus a chur ar ais chuig an gcigire • treoracha a dháileadh a thugann le fios conas is féidir le tuismitheoirí an suirbhé ar líne a chomhlánú (cigireacht thosaigh ar chosaint agus chumhdach leanaí) Cinntíonn an príomhoide go bhfuil • an Fhoirm Féintuairiscithe um Ghrinnfhiosrúcháin sínithe agus comhlánaithe • gach doiciméad is gá ar fáil don chigireacht
Le linn na cigireachta	Gníomhaíocht na Cigireachta	Iarrann an cigire liostaí ranga agus liosta pearsanra na scoile ón bpríomhoide Athbhreithniú ar cháipéisíocht: • taifid um chosaint leanaí • miontuairiscí chruinnithe an bhoird bainistíochta • ráiteas um chumhdach leanaí, measúnú riosca san áireamh • plean scoile don OSPS agus do Bí Sábháilte • sampla de chláir ama múinteoirí aonair • sampla de chuntais mhíosúla • polasaí úsáide inghlactha
		Cruinnithe: • le sampla de phearsanra na scoile • leis an Duine Idirchaidrimh Ainmnithe • leis an Leas-Duine Idirchaidrimh Ainmnithe • le cathaoirleach an bhoird bainistíochta agus comhaltaí eile, má tá fáil orthu • le grúpa(í) scoláirí • leis an gcomhordaitheoir OSPS/OCG (má tá comhordaitheoir OSPS/OCG sa scoil) agus/nó an príomhoide • le hionadaithe ó chumann na dtuismitheoirí (cigireacht deiridh um chosaint agus chumhdach leanaí)
		Aiseolas don phríomhoide agus don DIA (i gcásanna nuair nach ionann an DIA agus an príomhoide)
		Féadfaidh cathaoirleach an bhoird bainistíochta a bheith i láthair freisin
	Gníomhaíocht na scoile	Cuireann an príomhoide aon taifid, doiciméid ar fáil agus eagraíonn siad na cruinnithe
Tar éis na cigireachta	Gníomhaíocht na Cigireachta	Freagraí comhthiomsaithe ar na suirbhéanna roinnte leis an scoil
		Eisítear dréacht-thuairisc le haghaidh dearbhú fíricí agus freagairt scoile
	Gníomhaíocht na scoile	Athbhreithnítear an tuairisc le haghaidh dearbhú fíricí
		Is féidir leis an scoil freagairt scoile a chur isteach
	Gníomhaíocht na Cigireachta	Foilsiú na tuairisce deiridh ar www.gov.ie/ga/tuairisci-scoile/

Oide

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Cumhdach Leanaí

Oide

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Cad atá i gceist le Cumhdach Leanaí?

2 nóim.

tusla.ie

Cumhdach Leanaí

Gníomhaíocht

Baineann *cumhdach leanaí leis an leanbh a chosaint ó dhochar, a leas a chur chun cinn agus trí sin, timpeallacht a chruthú a chuireann ar chumas leanaí agus daoine óga fás, forbairt agus a lánacmhainneacht a bhaint amach.

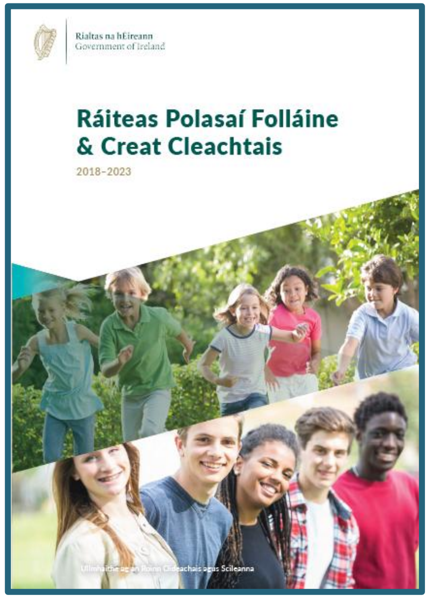

Alt 1.2

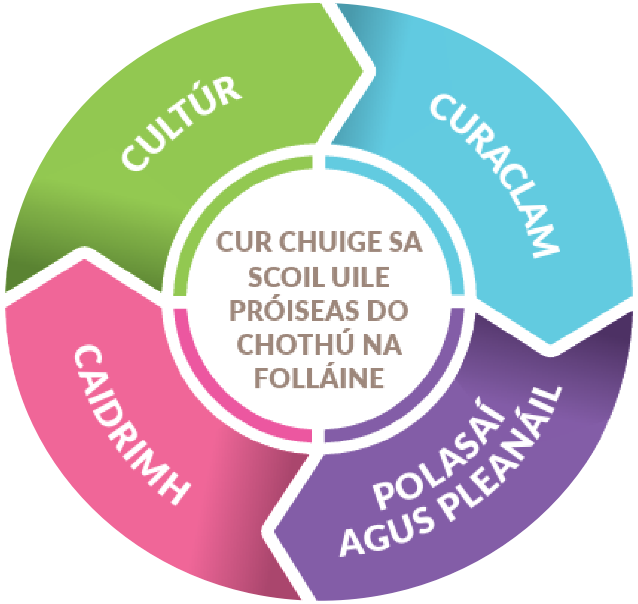

Cad iad na cleachtais chumhdaigh atá ag tarlú i do scoil faoi gach ceann de na ceithre phríomhréimse folláine?

Cumhdach Leanaí

Soláthar Curaclaim agus Cosc ar Mhí-Úsáid Leanaí - Bunoideachas

Tugtar breac-chuntas i gCiorclán 65/2011 go gceanglaítear ar gach bunscoil an clár Bí Sábháilte a chur i bhfeidhm go hiomlán.

Forbraíodh na Torthaí Foghlama i tSonraíocht na Folláine chun ailíniú leis an gclár Bí Sábháilte, agus ní mór an clár a mhúineadh fós.

Roinn 9.2

Cumhdach Leanaí

Soláthar Curaclaim – Bunoideachas

Tacaíochtaí Webwise

webwise.ie

Greille Teanga Íogair

CNCM – Tacar Uirlisí na Folláine

- Ábhair Thacaíochta
- Pleanáil agus Ullmhú don Folláine
- Tacaíochtaí le haghaidh dul chun Cinn
- Samplaí d'fhoghlaim páistí

Rang	Snáithe/ Snáithaonad	Cuspóirí Curaclaim Téigh i gcomhairle leis an gcuraclam le haghaidh cuspóirí iomlána do 'Ag Fás agus ag Athrú' agus 'Ag Tabhairt Aire de mo chorp'	Foclóir	Lch Leabhrán OCG	Lch Leabhrán 'Misneach'	Acmhainní breise
Naíonáin	**Mise** Ag Fás agus ag Athrú Ag Tabhairt Aire de mo Chorp	**Ag Fás agus ag Athrú** • éirí feasach ar bheatha nua agus ar bhreith sa saol • feasacht faoi bhreith dhaonna a fhorbairt **Ag Tabhairt Aire de mo chorp** • codanna den chorp fireann is den chorp baineann a ainmniú, ag úsáid téarmaí anatamaíocha oiriúnacha	broinn (womb) cothú cíche (breastfeeding) bod/péineas (penis) pit (vulva)	Beatha Nua lch 68 Mo Chorp lch 147 Ag tabhairt aire do bheatha nua lch 137 Ag an trá/linn snámha lch 153	Ár gCorp Iontach lch 94 (Leabhar na Naíonáin Shinsearacha)	Bábóga anatamaíochta Leabhair le leanbh le feiceáil inti Leanbh óg mar chuairteoir don rang
Rang a 1/2	**Mise** Ag Fás agus ag Athrú Ag Tabhairt Aire de mo Chorp	**Ag Fás agus ag Athrú** • dul i gceann tuisceana gur gnéithe den saolré uile iad síolrú, breith, beatha, fás agus bás **Ag Tabhairt Aire de mo chorp** • codanna den chorp fireann is den chorp baineann a ainmniú, ag úsáid téarmaí anatamaíocha oiriúnacha	broinn (womb) cothú cíche (breastfeeding) bod/péineas (penis) pit (vulva) úiréadra (urethra) faighin (vagina)	Iontas Beatha Nua lch 59/151 An chaoi a bhfeidhmíonn mo chorp lch 67 Leis an bhfás tagann athruithe lch 77/171 Cuairt ar an Dochtúir lch 164	Ár gCorp Iontach lch 37 (Leabhar Rang 2)	Leabhair faoi cuairt a thabhairt ar an Doctúir Bláth chumhachtach Thomáis Leabhair agus Gníomhaíochtaí a bhaineann le timthriall na beatha Beatha Nua ins an nádúir

Teanga Íogair OCG

Oide

Cumhdach Leanaí

Soláthar curaclaim agus Cosc ar Mhí-Úsáid Leanaí – Iar-bhunscoil

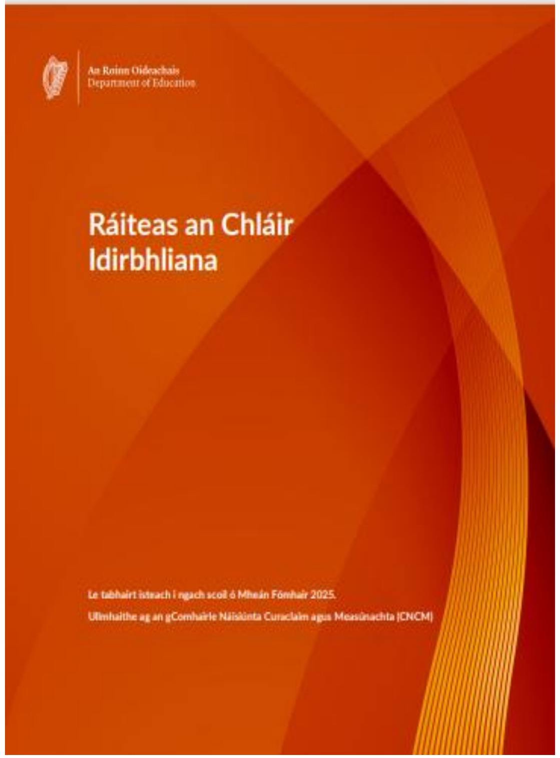

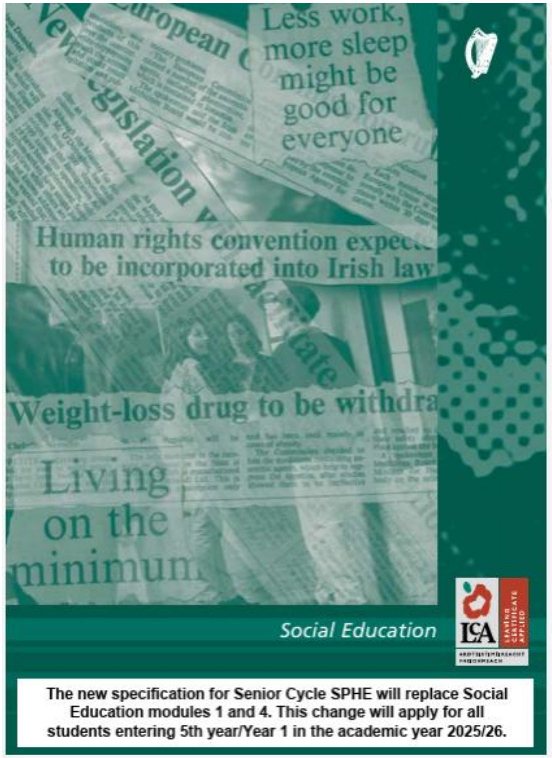

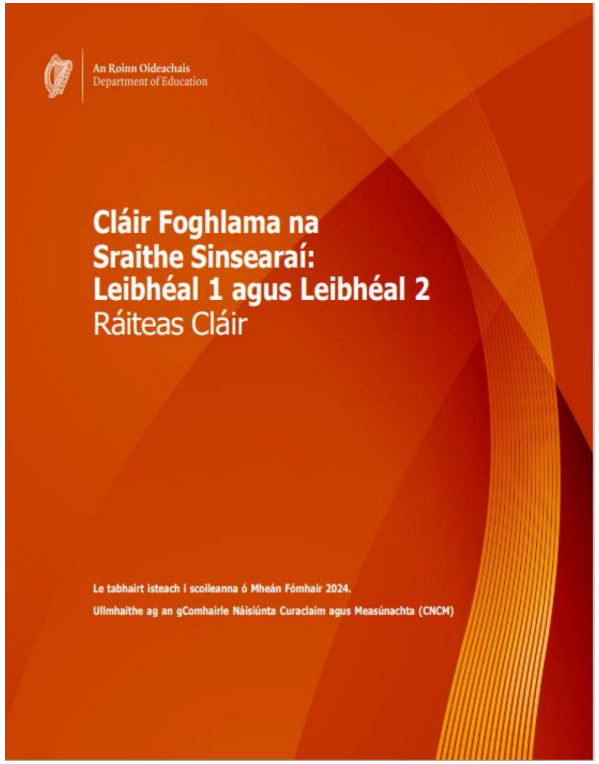

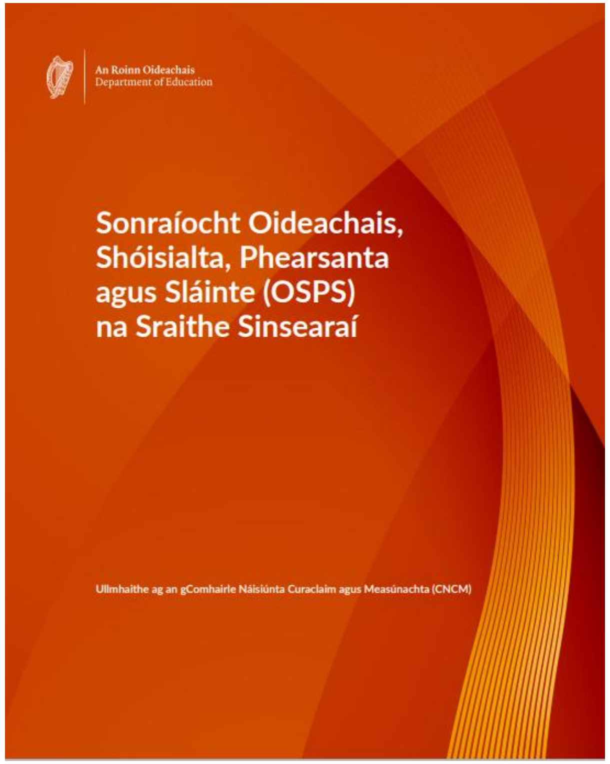

Cumhdach Leanaí

Soláthar curaclaim agus Cosc ar Mhí-Úsáid Leanaí – Iar-bhunscoil

Oide

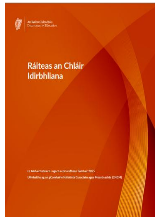

‘Ba cheart OSPS a dhéanamh uair amháin in aghaidh na seachtaine, agus níor cheart go sárófar uair an chloig in aghaidh an ranga’
(Ráiteas an Chláir Idirbhliana lth.18)

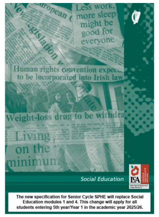

‘Cuirfear sonraíocht OSPS na Sraithe Sinsearaí in ionad modúl 1 den Ardteistiméireacht Fheidhmeach (Oideachas Sóisialta agus Sláinte 1) agus modúl 4 (Oideachas Sóisialta agus Sláinte 2).’ *(Ciorclán 12/2025)*

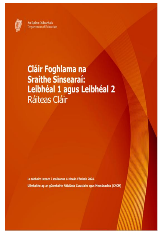

‘Cuirtear an fhoghlaim in OSPS ar fáil tríd an modúl ar Chúram Pearsanta agus trí shonraíocht OSPS na Sraithe Sinsearaí..’
(Cláir Foghlama na Sraithe Sinsearaí: L1&L2 Ráiteas Cláir lth.12)

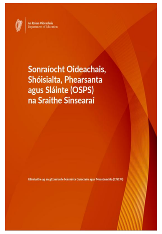

'Tá go dtí Meán Fómhair 2027 ag scoileanna chun an sonraíocht nua le haghaidh OSPS na Sraithe Sinsearaí a thabhairt isteach do scoláirí a bheidh ag dul isteach sa chúigiú bliain’ *(Ciorclán 12/2025)*

Cumhdach Leanaí

Soláthar Curaclaim – Iar-bhunoideachas

CNCM - Sraith Uirlisí SSóis. OSPS / OCG

CNCM – Sraith Uirlisí SSins. OSPS / OCG

webwise.ie

Tacaíochtaí Láithreáin Ghréasáin

Cumhdach Leanaí

Cuairteoirí chuig Scoileanna/ Imeachtaí Lasmuigh/ Comhroinnt Múinteoirí

Cuairteoirí chuig Scoileanna

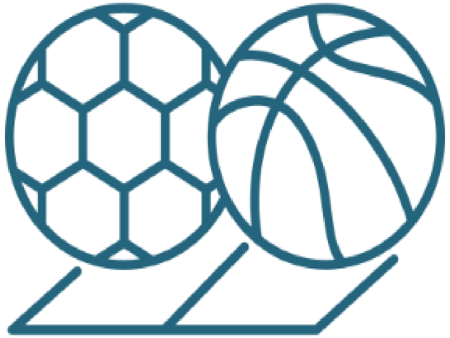

Imeachtaí Lasmuigh

Comhroinnt Múinteoirí

Alt 10.2, 10.4

Cumhdach Leanaí

Oiliúint agus Tacaíochtaí

Oide

Cé
- DIA, LDIA
- Foireann na Scoile Uile
- Bord Bainistíochta

Cé chomh minic
- Oiliúint athnuachana
- Ar a laghad gach 3 bliana
- Coinnigh taifead

Soláthraithe Oiliúna
- Oide/CNOS
- Tusla
- Forais Bhainistíochta

Tacaíochtaí Breise
- CNOS
- Webwise

Caibidil 11

Ráiteas um Chumhdach Leanaí agus Measúnú Riosca

Oide

Suíomh na Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí agus Treoir Náisiúnta Tús Áite do Leanaí

Ráiteas um Chumhdach Leanaí atá Sothuigthe ag Scoláirí

Foilsiú, Taispeáint agus Comhroinnt

Ráiteas um Chumhdach Leanaí

Athbhreithniú Bliantúil

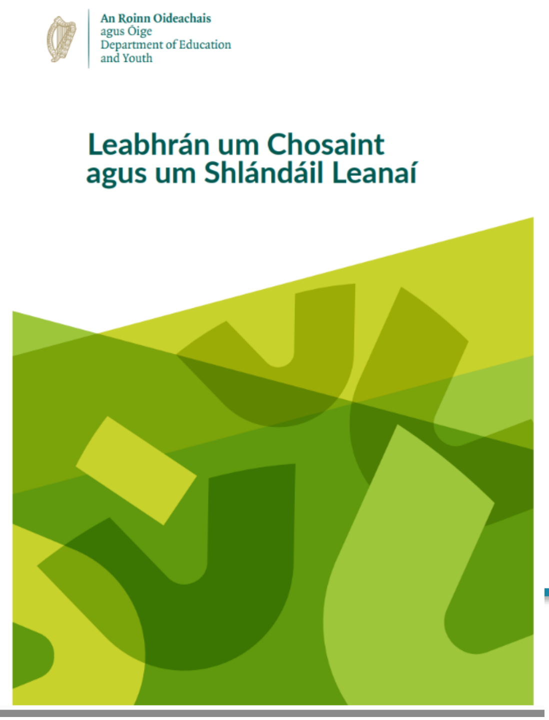

Caibidil 9

Measúnú Riosca i Ráiteas um Chumhdach Leanaí

Cuspóir
Alt 9.5.1

Teimpléad
Alt 9.5.2

Sábháilteacht ar Líne
Alt 9.5.3

Gníomhaíochtaí Tar éis na scoile
Alt 9.6

Áiseanna Cónaithe
Alt 9.7

Turais Scoile
Alt 9.8

Ráiteas um Chumhdach Leanaí agus Measúnú Riosca

Is é atá i gceist leis an measúnú riosca seo breithniú agus doiciméadú a dhéanamh ar an bhféidearthacht go ndéanfaí dochar do leanaí agus iad faoi chúram na scoile.

Céim 1

- Cruthaigh liosta de ghníomhaíochtaí scoile.

Céim 2

- Na rioscaí díobhála a bhaineann le gach gníomhaíocht scoile a aithint.

Céim 3

- Na nósanna imeachta a thabharfadh aghaidh ar na rioscaí díobhála a aithint..

Alt 9.5

Ráiteas um Chumhdach Leanaí agus Measúnú Riosca

Gníomhaíocht

1. Léigh na samplaí oibre sa Mheasúnú Riosca i do LFG.
2. Ó thaobh do róil phearsanta féin de sa scoil (múinteoir ranga príomhshrutha, múinteoir ranga speisialta, MOS, CRS, rúnaí, coimhdire bus, feighlí, srl), smaoinigh ar roinnt gníomhaíochtaí tipiciúla scoile atá leagtha amach.
3. Aithin na rioscaí sonracha i gcoinne ghníomhaíocht na scoile.
4. Liostaigh na bearta agus na nósanna imeachta atá nó a chuirfear i bhfeidhm chun na rioscaí a mhaolú.

Liosta de Ghníomhaíochtaí Scoile	**Rioscaí Aitheanta i gcoinne Gach Gníomhaíochta Scoile**	**Bearta atá i bhfeidhm chun riosca a mhaolú**
Leigheas a thabhairt	An baol go ndéanfaidh ball de phearsanra scoile dochar do leanbh	Tá polasaí agus nósanna imeachta i bhfeidhm ag an scoil maidir le cógais a thabhairt do dhaltaí. Tá polasaí agus nósanna imeachta i bhfeidhm ag an scoil maidir le Garchabhair a thabhairt

Ráiteas um Chumhdach Leanaí atá Sothuigthe ag Scoláirí

- Ní mór do scoileanna leagan den ráiteas a chur ar fáil freisin ionas go mbeidh a fhios ag páistí cad é atá le déanamh nó cé leis a labhróidh siad má bhíonn ábhar imní acu.
- Beidh ainm agus grianghraf an DIA ar an leagan den ráiteas atá sothuigthe ag scoláirí.
- Beidh leagan na scoile atá sothuigthe ag scoláirí ar taispeáint in aice leis an Ráiteas um Chosaint Leanaí in aice leis an bpríomhbhealach isteach chuig an scoil. Is féidir le scoileanna chomh maith leis sin, smaoineamh ar an leagan atá sothuigthe ag scoláirí a chur i límistéirí eile sa scoil a úsáideann scoláirí go minic (m.sh. bealaí isteach na scoláirí).
- Cuireann an ROÓ teimpléid atá sothuigthe ag scoláirí ar fáil do scoileanna le húsáid, ar fáil ar www.gov.ie/childprotectionschools.

Alt 9.10.2

Ráiteas um Chumhdach Leanaí atá Sothuigthe ag Scoláirí
Gníomhaíocht

Déan athbhreithniú ar an Ráiteas samplach um Chosaint Leanaí atá sothuigthe ag scoláirí.

Ceist Fócais:

I do ról laethúil, cad iad na céimeanna a d'fhéadfá a ghlacadh chun a chinntiú go bhfuil príomhtheachtaireachtaí an Ráitis um Chumhdach Leanaí atá Sothuigthe ag Scoláirí ar eolas ag gach leanbh agus go dtuigeann siad é?

Athbhreithniú Bliantúil ar an Ráiteas um Chumhdach Leanaí agus ar an Measúnú Riosca

Oide

Cén uair

Déantar athbhreithniú gach bliain féilire nó chomh luath agus is féidir tar éis athrú ábhartha a bheith tagtha ar aon ábhar dá mbaineann an ráiteas.

Conas

Comhlánaigh doiciméad athbhreithnithe cáilíochtúil an ROÓ
Téigh i gcomhairle le tuismitheoirí
Téigh i gcomhairle le pearsanra na scoile
Téigh i gcomhairle le leanaí
Sainaithin réimsí atá le feabhsú

Cé atá le Cur ar an Eolas

Pearsanra na Scoile
Cumann na dTuismitheoirí
Pátrún na Scoile
Suíomh Gréasáin na Scoile

Alt 9.11 agus 9.12

Oide

Comhairliúchán mar Chuid d’Athbhreithniú Bliantúil an RCL agus an MR

Aiseolas a lorg ó **phearsanra scoile agus ó thuismitheoirí** maidir le comhlíonadh na scoile i dtaca le ceanglais um chumhdach leanaí agus taifead den chomhairliúchán a choinneáil.

Aiseolas a lorg ó **leanaí** maidir le socruithe na scoile i dtaca le cumhdach leanaí ar chuí atá oiriúnach d’aois agus d’aibíocht an linbh i gceist.

Alt 9.11.2 agus 9.11.3

Athmhachnamh ar an Eochairfhoghlaim

Gníomhaíocht

3 Rud a d'fhoghlaim mé

2 Gníomh a dhéanfaidh mé

1 Ceist atá agam fós

Oide

Acmhainní agus Tacaíochtaí

Alt 6.1

Cuireadh leabhráin nua ina bhfuil teimpléid nuashonraithe ar fáil chun tacú le scoileanna na nósanna imeachta nuashonraithe a chur i bhfeidhm.

Tá na leabhráin agus na tacaíochtaí eile, lena n-áirítear iad siúd atá ar fáil ó Tusla,
ar fáil ar: www.gov.ie/childprotectionschools

Ciorclán 41/2025

Fiosrúcháin

Roinn 7.2

Ba chóir ceisteanna ginearálta maidir leis na nósanna imeachta nuashonraithe a chur trí ríomhphost chuig an Roinn ag:

childprotection@education.gov.ie

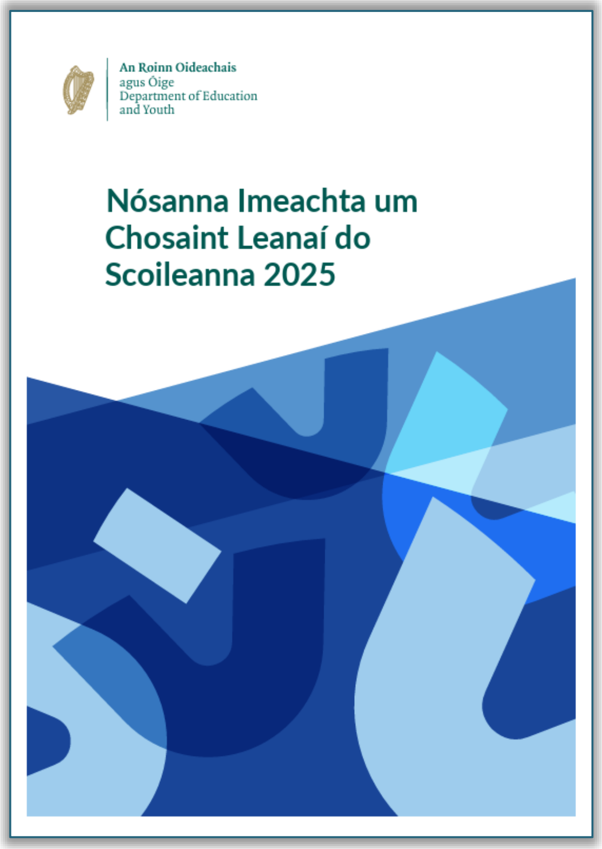

Ciorclán 41/2025

Oide

Meabhrúchán Tábhachtach

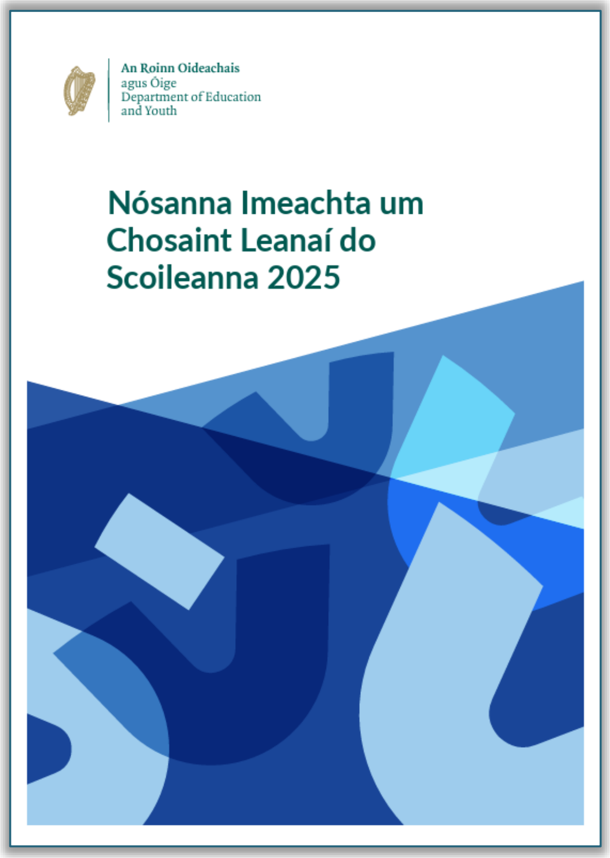

Ba chóir go mbeadh na **Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí do Scoileanna 2025** agus an **Ciorclán 0041/2025** a ghabhann leo mar phríomhfhoinse faisnéise do phearsanra na scoile ar chúrsaí a bhaineann le cosaint leanaí.

Níl sé i gceist go gcuirfeadh ábhar an Imeachta Foghlama Gairmiúla seo in ionad an ghá atá le dul i ngleic go hiomlán leis na Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí do Scoileanna 2025.